

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ

Кафедра публічного управління та адміністрування

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на здобуття ступеня магістра

на тему:

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ
ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

Виконав: студент магістратури за
спеціальністю 074 Публічне
управління та адміністрування
07 Управління та адміністрування
денної форми навчання

Плечак В.О.

Науковий керівник:

Требик Л.П., кандидат наук з державного
управління, доцент кафедри публічного
управління та адміністрування

Рецензент:

АНОТАЦІЯ

ПЛЕЧАК В.О. УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ. – Рукопис.

У магістерській роботі обґрунтовано необхідність удосконалення державного регулювання системи електронних інформаційних ресурсів та запропоновано напрями, щодо покращення державного регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів.

Узагальнено досвід ЄС щодо застосування організаційних та правових механізмів регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів, засвідчило, що його основною рисою є інтенсивний пошук певного балансу між повним контролем з боку держави і законами ринку, тобто, поєднання урядових і ринкових сил. У той же час ЄС продовжує приділяти сьогодні велику увагу питанням приватизації і лібералізації ринку інформаційно-комунікаційних технологій.

Охарактеризовано державне регулювання сфери електронних інформаційних ресурсів в Україні, що представлене трьома окремими групами суб'єктів, що мають інституціональну та процедурну специфіку діяльності: центральні органи державної влади; центральні органи виконавчої влади та державні колегіальні органи, що мають спеціальну компетенцію в інформаційній сфері; органи державної влади та місцевого самоврядування які реалізують державну політику в галузі електронних інформаційних ресурсів в рамках інформаційного забезпечення основних напрямків своєї діяльності.

Запропоновано впровадження трирівневої системи доступу до публічних електронних інформаційних ресурсів в Національному реєстрі електронних інформаційних ресурсів на основі різних типів ліцензій для захисту авторських прав: базовий рівень; середній рівень; вищий рівень.

Ключові слова: інформація, державна інформаційна політика, електронні інформаційні ресурси, система електронних інформаційних ресурсів, Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів, інформаційне суспільство.

Summary

PLECHAK V.O. IMPROVEMENT OF STATE REGULATION OF THE ELECTRONIC INFORMATION RESOURCES SYSTEM. - Manuscript.

The master's thesis substantiates the need to improve the state regulation of the system of electronic information resources and suggests directions for improving the state regulation of the formation and use of electronic information resources.

The EU experience in applying organizational and legal mechanisms to regulate the formation and use of electronic information resources is generalized, showing that its main feature is the intensive search for a balance between full state control and market laws, ie, a combination of government and market forces. At the same time, the EU continues to pay close attention today to the privatization and liberalization of the information and communication technology market.

The state regulation of the sphere of electronic information resources in Ukraine is characterized, which is represented by three separate groups of subjects having institutional and procedural specifics of activity: central bodies of state power; central executive bodies and state collegial bodies with special competence in the information sphere; public authorities and local governments that implement state policy in the field of electronic information resources in the framework of information support of the main areas of their activities.

It is proposed to introduce a three-tier system of access to public electronic information resources in the National Register of electronic information resources on the basis of different types of licenses for copyright protection: basic level; average; higher level.

Key words: information, state information policy, electronic information resources, system of electronic information resources, National Register of electronic information resources, information society.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ	8
1.1. Дослідження понять «інформаційний ресурс», «електронний інформаційний ресурс», «публічний інформаційний ресурс»	8
1.2. Класифікація електронних інформаційних ресурсів та вимоги до їх системи	16
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ	29
2.1 Структурно-функціональний аналіз системи державних інституцій України з регулювання електронних інформаційних ресурсів	29
2.2 Закордонний досвід державного регулювання інформаційних ресурсів і характеристика моделей відносин держави та ринку в інформаційній сфері	39
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ	46
3.1. Шляхи покращення інституційного середовища регулювання електронних інформаційних ресурсів та їх електронної взаємодії	46
3.2. Трирівнева система доступу до публічних електронних інформаційних ресурсів у Національному реєстрі електронних інформаційних ресурсів	52
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	80

ВСТУП

Актуальність теми. Концентрація інформації в усіх сферах суспільства має значний вплив на соціальний прогрес і представляє особливий інтерес для держави, що в свою чергу порушує питання про створення досконалих та науково обґрунтованих засад державного регулювання сфери інформатизації.

Як регулятор суспільних процесів, держава повинна підтримувати розвиток інформаційного сектору, протидіяти негативним побічним ефектам цього розвитку і тим самим забезпечувати розвиток інформаційного суспільства в Україні.

Актуальність дослідження підтверджується багатьма ключовими державними документами: Стратегія сталого розвитку «Україна 2020», Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, Стратегія реформування державного управління до 2021 року, Концепція розвитку електронного уряду в Україні, Концепція е-демократії в Україні та резолюція міністрів «Деякі питання організації електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів», від 10 травня 2018 р., № 357.

Електронні інформаційні ресурси є головною складовою, яка забезпечує реалізацію державної інформаційної політики та політики у сфері інформатизації, інформаційно-аналітичного забезпечення управління, а також створення електронного уряду, що відповідає інформаційним потребам держави, бізнесу та громадянина.

Дослідження теоретичних та практичних аспектів інформаційної сфери здійснювали: Е. Тоффлер, Ф. Уебстер, Ф. Фукуяма, Ю. Хаясі, М. Бангеманн, М. Маклюен, Н. Грицяк, А. Дегтяр, О. Крюков, І. Куспляк, І. Лопушинський, В. Малиновський, В. Мороз, О. Радченко, А. Семенченко, А. Серенок, О. Соснін, В. Степанов, С. Чукут та ін..

Нормативно-правові засади формування та реалізації державної

політики в інформаційній сфері розглядали: І. Арістова, В. Брижко, Ю. Бурило, О. Логінов, Р. Калюжний, Б. Кормич, А. Марущак, А. Новицький, І. Панова, Т. Проценко, В. Ромащенко, О. Селезньова, В. Цимбалюк, М. Швець, О. Яременко та інші.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні формування системи національних електронних інформаційних ресурсів та характеристиці державного регулювання системи електронних інформаційних ресурсів і виділенні напрямів удосконалення державного регулювання системи електронних інформаційних ресурсів.

Завдання:

- розкрити поняття «інформаційний ресурс», «електронний інформаційний ресурс», «публічний інформаційний ресурс»;
- класифікувати електронні інформаційні ресурси та описати вимоги до їх системи;
- зробити структурно-функціональний аналіз системи державних інституцій України з регулювання електронних інформаційних ресурсів
- проаналізувати закордонний досвід державного регулювання інформаційних ресурсів та охарактеризувати моделі відносин держави та ринку в інформаційній сфері;
- запропонувати шляхи покращення інституційного середовища регулювання електронних інформаційних ресурсів та їх електронної взаємодії;
- описати трирівневу систему доступу до публічних електронних інформаційних ресурсів у Національному реєстрі електронних інформаційних ресурсів.

Об'єкт дослідження – є процеси формування та використання електронних інформаційних ресурсів.

Предмет дослідження – удосконалення державного регулювання системи електронних інформаційних ресурсів

Методи дослідження. Дослідження базується на застосуванні загальних та спеціальних методів дослідження. При вивченні та аналізі європейського досвіду були використані порівняльно-правові та історико-правові методи. Системний підхід був використаний при характеристиці державного регулювання при створенні та використанні електронних інформаційних ресурсів, а також питань про природу механізмів державного регулювання та їх складових. Метод моделювання використовується для адаптації основних положень про публічні інформаційні ресурси, закріплених у законодавстві ЄС, до законодавства України та для опису трірівневої системи доступу до публічних електронних інформаційних ресурсів у Національному реєстрі електронних інформаційних ресурсів. За допомогою структурного та функціонального аналізу було встановлено, чи відповідають функції та структура державних установ у галузі цифровізації існуючим завданням сьогодення.

Інформаційною базою дослідження є: монографії, статті, посібники, автореферати за темою дослідження, нормативно-правові акти.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

1.1. Дослідження понять «інформаційний ресурс», «електронний інформаційний ресурс», «публічний інформаційний ресурс»

Управління суспільством державними органами завжди визначає їх обізнаність про відповідні процеси та явища. Потім кожне рішення чи дія органів управління відображається у формі інформації для інших частин структур управління, а також для окремих осіб та їх об'єднань. З іншого боку, реалізація права громадян на інформацію у сфері державного управління створює умови для формування особистої громадянської позиції, яка базується на розумінні певних рішень та дій державних органів, попередження конфліктів та суперечок, зростанню авторитету державних організацій.

Важливість державного інформаційного забезпечення підтримки взаємозв'язків з громадськістю визначається насамперед двома основними напрямками.

По-перше, доступність та передача інформації є важливою особливістю соціальних систем, яка, звісно, також включає функціональну систему держави. Дійсно, згідно з теорією системного підходу, якщо в системі не вистачає інформації з тих чи інших причин, то і не буде управління нею, вона втрачає будь-який сенс. І по-друге, метод впливу інформації на суспільство на сьогодні є одним з основних методів реалізації державних функцій.

Закріплення законодавством поняття «інформаційний ресурс» як «сукупності документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, базах даних тощо)» включено до Національної програми інформатизації. У тому ж законі під електронним інформаційним ресурсом розуміється

сукупність документів на електронних носіях інформації, які розміщуються в інформаційних системах (бібліотеки, архіви, бази даних тощо) [54]. Однак це дуже спрощене сприйняття, оскільки інформаційні технології пропонують більше можливостей для збору, обробки, опрацювання інформації.

У Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, затвердженій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р, інформаційний ресурс вже представляє систематизовану інформацію або знання, що мають цінність у певній предметній області і можуть бути використані людиною в своїй діяльності для досягнення певної мети [72].

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 травня 2003 р. N 259-р «Про затвердження Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів» зазначає, що «національні ресурси - це ресурси, незалежно від їх змісту, форми та часу, місця створення, форми власності, призначені для задоволення потреб громадянина, суспільства або держави. До національних ресурсів належать державні, комунальні та приватні ресурси»[54]

Ряд нормативно-правових актів визначає основу формування системи національних електронних інформаційних ресурсів (державних, комунальних та приватних):

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.05.2003 № 259-р «Про затвердження Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів»;
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.2003 р. № 828-р «Про затвердження заходів з реалізації Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів»; []
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.03.2004 р. № 326 «Про затвердження Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів»;

4. Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 2.12.2004 р. № 1058 «Про затвердження форми заяви для включення електронного інформаційного ресурсу до Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів», зареєстрований Міністерством юстиції України 15.12.2004 р., № 1585/10184.

Метою даних документів було визначити стратегію створення національної системи електронних інформаційних ресурсів та створення єдиної системи обліку електронних інформаційних ресурсів (EIR) держави. З 2015 року розпочалась справжня спроба навести порядок в системі електронних інформаційних ресурсах держави. Очевидно, що український Закон про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах повинен запровадити поняття «державні інформаційні ресурси». Але в мистецтві. 10 цього закону, який регулює повноваження державних органів у галузі захисту інформації в системах, зазначено, що уповноважений орган «вживає заходів для протидії загрозам державним інформаційним ресурсам. Шляхом несанкціонованих заходів в інформаційних системах, телекомунікаціях та інформації Передбачається, що це джерело інформації, яке було виготовлено за державний рахунок [58].

Вже в законі України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» державні інформаційні ресурси розглядаються як систематизована інформація, яка доступна за допомогою інформаційних технологій, право власності, користування або розпорядження якою покладається на державні органи і військовим формуванням, створені відповідно до законодавства України, державних підприємств, установ та організацій, а також інформація, створення якої передбачено законодавством та яка обробляється фізичними або юридичними особами відповідно до наданих їм повноважень суб'єктами владних повноважень [50].

Копанева В.О. у своїх наукових працях вона більш детально описала термін «інформаційний ресурс» на основі Закону України «Про Національну

програму інформатизації» і сказала, що термін «електронні інформаційні ресурси» включає такі аспекти, як цифрова форма фіксації інформації, комп'ютерні засоби та програмне забезпечення для відтворення та керування ресурсами, електронне середовище для поширення даних (комп'ютерні мережі та засоби телекомунікаційного зв'язку» [26].

Савченко З.В. дає такі визначення [82]: Інформаційний ресурс (information resource) - це будь-яка сутність (електронна чи інша), яка спроможна передавати чи підтримувати (зберігати) інтелектуальні інформаційні відомості, у широкому розумінні дані або знання (наприклад, книга, лист, картина, скульптура, база даних).

Електронний інформаційний ресурс (electronic information resource) — це інформаційний ресурс, що зберігається в електронному чи комп'ютеризованому форматі і може бути досягнутий, знайдений та перетворений засобами електронної мережі або іншої електронної технології обробки даних. Система електронних інформаційних ресурсів вміщує такі аспекти поняття, як цифрова форма фіксації інформаційних даних; комп'ютерні засоби та програмне забезпечення для відтворення та керування; електронне середовище для розповсюдження (комп'ютерні мережі та засоби телекомунікаційного зв'язку).

П. М. Марченко дає таке визначення електронного інформаційного ресурсу: «інформація, апаратні, програмні та інші засоби, що можуть бути надані користувачеві, наприклад, файл-сервером або базою даних. На файл-сервері вся сукупність документів подана файлами, які зберігаються в пам'яті комп'ютера з певним кодовим позначенням. Змістом файлу може бути зміст документа або інша інформація, що стосується документа. В базах даних сукупність документів подана одним або кількома спеціально-організованими файлами»[32]

Іншими словами, електронні інформаційні ресурси як один з основних видів нематеріальних ресурсів, які відрізняються від традиційних

інформаційних ресурсів способом їх зберігання та доступу, що має особливе значення для інновацій розвитку в приватному та державному секторах та в інформаційному суспільстві.

Женченко М. на прикладі бібліографічного опису електронних ресурсів у ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 виділено такі види електронних інформаційних ресурсів [15]:

1. електронні дані (інформація у вигляді чисел, букв, символів, зображень, включаючи графічну інформацію, відеоінформацію тощо, або їх поєднання);
2. електронні програми (набори операторів або підпрограм, що виконують конкретні завдання, включаючи обробку даних);
3. комбінацію (об'єднання) даних та електронних програм в єдиний ресурс (мультимедіа, відеоігри).

У той же час вся інформація, яку користувач може отримати в Інтернеті, зазвичай називається «контент», тобто будь-яке інформаційно значуще (змістове) наповнення електронного інформаційного ресурсу (наприклад, веб-сайту). Коли в будь-якій комбінації поєднуються текстова, графічна, аудіо- та відеоінформація, ми маємо «аудіовізуальний контент». Доступ до електронних інформаційних ресурсів здійснюється, серед іншого, за допомогою гіпертекстових «веб-сторінок», які можуть поєднуватися та пов'язуватися спільною темою, дизайном, посиланнями та створенням так званого «веб-сайту». Іншими словами, коли йдеться про інформацію, опубліковану в Інтернеті, терміни «контент» або «аудіовізуальний контент» сьогодні зазвичай використовуються як складової електронного інформаційного ресурсу.

Контент надається кінцевому користувачеві (споживачу) кількома суб'єктами: «автор контенту» (власник); «посередники» (розпорядник).

Термін «посередники» може включати «власників прав на контент», «виробників контенту», «контент-агрегаторів» і «контент-провайдерів».

Посередники можуть об'єднуватися між собою або взагалі бути відсутніми (якщо автор публікує та розповсюджує вміст самостійно в Інтернеті).

«Власник прав на контент» представляє інтереси автора контенту на договірній основі. «Виробник» бере участь у процесі виробництва контенту.

„Контент-агрегатор” здійснює накопичення контенту, а „контент-провайдер” здійснює розповсюдження контенту кінцевим користувачам (споживачам).

„Постачальник контенту” означає автора(ів) контенту, або власника прав на контент, або виробника контенту, або контент-агрегатора, або контент-провайдера, як окремо, так і об'єднаних у будь-якій комбінації один з одним з метою здійснення постачання аудіовізуального контенту споживачам [28].

Українські вчені зазначають, що найпоширенішими та найвідомішими електронними інформаційними ресурсами на сьогодні є [9]:

- бази даних;
- електронні видання;
- мультимедіа системи;
- гіпертекстові системи;
- інтернет-ресурси.

У той же час важко визнати існування Інтернет-ресурсів, оскільки вони є електронними, тобто закріпленими на електронних носіях, і це лише в одній із чотирьох перелічених вище форм, що вони можуть фізично існувати в мережі, і вони доступні через телекомунікаційні мережі.

Тому існує чотири найпоширеніші форми існування електронних інформаційних ресурсів: бази даних, електронні публікації, аудіовізуальний контент (мультимедійні системи) та гіпертекстові системи (веб-сайти). (див. рис. 1.1)

Бази даних є широко дослідженим об'єктом регулювання. Також відомо багато визначень баз даних, зокрема, закріплених на законодавчому

рівні України. Так у ст. 1 Закону України «Про Національну програму інформатизації» бази даних це «іменована сукупність даних, що відображає стан об'єктів та їх відношень у визначеній предметній області» [130].

Рис. 1.1. Види електронних інформаційних ресурсів

Бази даних є широко дослідженим об'єктом регулювання. Також відомо багато визначень баз даних, зокрема, закріплених на законодавчому рівні України. Так у ст. 1 Закону України «Про Національну програму інформатизації» бази даних це «іменована сукупність даних, що відображає стан об'єктів та їх відношень у визначеній предметній області» [64].

Також є визначення такого поняття як банк знань – «масив інформації у формі, придатній до логічної і смислової обробки відповідними програмними засобами». Але не визначеним залишається у законодавчій базі України таке поняття як «банк даних». В Енциклопедії кібернетики за редакцією академіка В. М. Глушкова це поняття визначається як «функціонально-організаційна складова в автоматизованих системах керування та інформаційно-

обчислювальних системах, яка здійснює централізоване інформаційне забезпечення колективу користувачів або сукупності задач, які розв'язуються в системі» [14].

До особливостей інформації в системі державного регулювання можна віднести наявність суб'єктів та об'єктів інформаційних відносин. Суб'єктами інформаційних відносин згідно зі статтею 7 Закону України «Про інформацію» є: громадяни України; юридичні особи; держава. Відповідно до цього Закону суб'єктами інформаційних відносин можуть бути також інші держави, їх громадяни та юридичні особи, міжнародні організації та особи без громадянства. Об'єктами інформаційних відносин є документована або публічно оголошена інформація про події та явища у сферах політики, економіки, культури, а також у соціальній, екологічній, міжнародній та інших сферах [60].

Існують суттєві розбіжності у правилах та практиках використання електронних інформаційних ресурсів у державному секторі ЄС та його держав-членів, що перешкоджає повній реалізації економічного потенціалу цих ключових ресурсів. Відповідно, основна увага приділяється мінімальній гармонізації національних правил та практики у цій галузі з метою усунення перешкод для функціонування внутрішнього ринку ЄС та належного розвитку інформаційного суспільства.

Враховуючи відсутність послідовності законодавчого визначення поняття «публічні інформаційні ресурси», ми спробуємо визначити його загальні характеристики на основі контексту його використання в оновленій директиві [96].

Це перш за все інформація, доступна для громадськості, що має особливе значення для розвитку інновацій у державі та в інформаційному суспільстві, і яка завдяки способу її зберігання та надання може бути використана повторно та розповсюджена. Слід додати, що особливістю українського контексту є функціонування Національного реєстру

електронних інформаційних ресурсів. Отже, публічний інформаційний ресурс це публічна інформація, що має особливе значення для розвитку інновацій у державі та інформаційного суспільства, яка з огляду на спосіб її зберігання та надання доступу дає можливість вторинного використання та розповсюдження з користю та ефективністю для отримувача через Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів [22].

У той же час публічні електронні інформаційні ресурси - це впорядковані масиви даних (бази даних, бази даних, гіпертекстові системи) та електронні документи (електронні публікації, аудіовізуальний вміст) в інформаційно-телекомунікаційних системах, держателями або розпорядниками яких є суб'єкти владних повноважень, державні або комунальні підприємства, установи та організації, інформація яких становить суспільний інтерес.

1.2 Класифікація електронних інформаційних ресурсів

Наразі в епоху інформаційного суспільства триває безліч процесів трансформації, що, у свою чергу, призводить до швидкого розвитку системи електронних інформаційних ресурсів, які надаються користувачам для задоволення їхніх потреб в Інтернеті та в режимі офлайн.

Сучасні умови визначають трансформацію електронних інформаційних ресурсів як основу для створення інформаційних продуктів та надання різноманітних інформаційних послуг. Електронні послуги вважаються різновидом інформаційної послуги. Електронна форма означає можливість показу товару чи послуги за допомогою автоматизованих комп'ютерних засобів візуалізації. Ці інструменти включають не тільки комп'ютер, а й інші пристрої, такі як термінали, банкомати тощо.

Зазначимо, що на сьогоднішній день існує дуже багато різноманітних за тематикою видів електронних інформаційних ресурсів і вичерпну

характеристику всім їм дати досить складне завдання, але для наведення більш детальної характеристики значущості електронних інформаційних ресурсів необхідно здійснити їх класифікацію.

На думку З. В. Савченко, електронні інформаційні ресурси класифікуються за такими характерними критеріями, приклад яких наведено в таблиці. 1.1.

Таблиця 1.1 Класифікація електронних інформаційних ресурсів

№ п/п	Ознаки	Приклад електронних інформаційних ресурсів
1	За ступенем структурування	від безперервного тексту, який не має розподілу на абзаци, параграфи тощо, до формального представлення інформаційних даних у базах даних
2	За типом ресурсу	<ul style="list-style-type: none"> - електронні дані (числові дані, символні дані, зображення, звукові дані); - електронні програми (програмне забезпечення): системні, прикладні, сервісні; - комбіновані: інтерактивні мультимедійні онлайн-служби
3	За типами носіїв електронних ресурсів (за режимами доступу)	<ul style="list-style-type: none"> - локального доступу (інформаційні дані зафіксовані на окремому фізичному носіїві, інформація з якого зчитується завдяки комп'ютерному пристрою); - ресурси віддаленого доступу (інформаційні дані, які подаються в інформаційних мережах, зокрема, ресурси, що розміщені в мережі Інтернет)
4	За технологією розповсюдження	<ul style="list-style-type: none"> - локальні електронні видання; - мережеві; - комбінованого розповсюдження
5	За характером взаємодії з користувачем	<ul style="list-style-type: none"> - детерміновані електронні інформаційні ресурси; - недетерміновані (інтерактивні) ресурси
6	За специфікою електронних ресурсів	<ul style="list-style-type: none"> - за цільовим призначенням; - за періодичністю; - за структурою; - за правовим статусом; - за наявністю друкованого еквіваленту

Примітка. Складено автором за даними [81, с.9]

Усі вищезазначені категорії ресурсів мають кілька рівнів поділу, що, в свою чергу, забезпечує гнучкий підхід до методології каталогізації та систематизації різних видів ресурсів [3, с. 10].

Електронні ресурси є основою для отримання електронних послуг та визначають їх якість та життєвий цикл. Життєвий цикл електронних ресурсів визначається тривалістю законодавчої та нормативної бази. Зміни в законодавчій базі оновлюють електронні ресурси та дозволяють їх модернізацію або продовження їх життєвого циклу. У цьому випадку відбувається модернізація та адаптація електронних послуг.

Особливістю реалізації сучасних інформаційних електронних ресурсів та електронних послуг є використання та облік інформаційних просторів. Концепція інтеграції інформаційного забезпечення призводить до необхідності створення єдиного інформаційного простору в масштабах країни, галузі і в масштабі окремого підприємства [8, с.108].

Створення електронних інформаційних ресурсів вимагає програмного забезпечення, яке можна розділити на дві групи: створення та використання електронних ресурсів. Що стосується електронних послуг, це програмне забезпечення поділяється на: перше для створення електронних послуг та друге для надання електронних послуг. Це програмне забезпечення створюється та експлуатується окремо або спільно. Окреме програмне забезпечення створюється тоді, коли група постачальників інформаційних послуг не залежить від групи споживачів.

Коли інформаційні послуги експлуатуються в єдиному середовищі споживачами, які розробляють та модифікують їх, програмне забезпечення об'єднує ці дві групи. В цьому випадку одна частина конфігурує або структурує систему, а друга здійснює реальну обробку інформації, реалізацію виробничих процесів, отримання електронних документів та надання електронних послуг [13, с. 190].

Створення електронних ресурсів базується на концепції статичних та

динамічних електронних документів, в якій кожен тип документа, що містить інформацію про конкретні факти, представлений як сукупність інформаційних моделей зі своїми характеристиками та атрибутами. Сучасна технологія зберігання електронних ресурсів вимагає оперативно керувати і актуалізувати інформацію, яка зберігається в інформаційних сховищах.

Для правильної оцінки важливості електронних інформаційних ресурсів спочатку слід детально вивчити їх переваги та недоліки, які наведено на рис 1.2.

Рис. 1.2 Множина недоліків вітчизняної статистичної інформації та наслідків її застосування.

Примітка. Складено автором.

Електронний документ – інформаційний об’єкт, або певна сукупність,

яку утворює будь-який тип структурованих даних, які містять закінчене інформаційне повідомлення, можуть бути авторизовані, зберігатися в цифровій формі і відтворюватися у вигляді, сприйнятному для людини. Таким чином, електронний документ може бути розглянутий як інформаційний продукт.

Електронним документам притаманні три основні групи характеристик, за які відповідальні різні технологічні засоби: зберігання; подання; інтелектуальність [24, с. 7].

Всякий документ, як і інформаційна модель, має форму подання. З нею також пов'язані і поняття стилю документа, тобто форма, що виявляється при відтворенні документу, тобто при його обробці текстовим процесором.

Динамічна інформаційна модель електронного документа - це віртуальний документ. Віртуальний документ являє собою сукупність інформаційних об'єктів, побудованих або з сукупності тимчасових файлів, або в результаті взаємодії користувача з інформаційною системою. Новою формою електронних документів, що не мають аналогів серед паперових є інтерактивні документи. Вони використовують властивості модернізації, багаторівневості та багатотформованості подання електронних документів. Властивість електронних документів в можливості їх безперервної модернізації, що істотно збільшує життєвий цикл і робить їх довговічнішими (див. Додаток А [34, с. 69]).

Отже, електронна послуга пов'язана з наданням електронного документа та можливістю його перекладу у паперовій формі. Роль електронних послуг полягає у різкому підвищенні надійності та поліпшенні функціонування систем державної служби з метою надання людям необхідної інформації та послуг.

Слід розрізняти інформаційні послуги та електронні інформаційні послуги чи послуги в електронному форматі. Інформаційні послуги можуть ставитися до не комп'ютерної сфери, наприклад юридична консультація або

виконання проектних робіт. Послуги в електронній формі завжди використовують комп'ютерні технології, комп'ютерні моделі, електронний документообіг та візуальну електронну форму подання.

Державні електронні послуги слід визначати як один із особливих видів інформаційних послуг, що задовольняють інформаційні потреби широких верств населення шляхом видачі електронних документів або електронної довідкової інформації, що відображає зміст законодавчих актів і постанов. Для електронних державних послуг характерне поняття регламенту [98, с.21].

Тому електронні послуги формуються на базі електронних інформаційних ресурсів. Їх життєвий цикл пов'язаний з тривалістю існування законодавчої і нормативної бази. Програмно-технологічне забезпечення може утворювати інтегровані або окремі комплекси. Отже, необхідно зробити висновок, що під електронним інформаційним ресурсом розуміють інформаційні ресурси, що розміщені в електронних базах або банках даних, у комп'ютерних системах, системах автоматизованої обробки і передачі даних. У випадку їх одержання чи передачі завдяки мережі Інтернет, їх називають веб-ресурсами. Слід також зазначити, що найбільш широко використовуваними електронними інформаційними ресурсами сьогодні є інформаційні ресурси [11, с.75]

Бази даних - це найбільша і найважливіша категорія електронних інформаційних ресурсів в інформаційних технологіях. У сучасному світі майже жодна автоматизована система управління не може обійтися без використання баз даних. Бази даних стали основою найсучасніших довідкових систем, автоматизованих систем бухгалтерського обліку, експертних систем та багатьох інших. Це головним чином завдяки їх простоті та легкості зберігання, отримання та отримання даних.

База даних - це впорядкований та організований збір взаємопов'язаних даних, призначений для використання комп'ютерами для зберігання, зберігання та обробки інформації. Іншими словами, це відповідний набір

даних, достатній для досягнення заявленої мети, який представлений на машиночитаному носії у формі, що дозволяє автоматизувати обробку інформації. Щоб створити та підтримувати базу даних (оновлювати її, за потреби отримувати доступ до неї та робити її доступною для користувачів), вона використовує ряд мов програмування та інструменти, які називаються системою управління базами даних [33, с. 300].

Залежно від функціонального призначення бази даних їх поділяють на такі класи: науково-технічної інформації, дослідні, обліково- статистичні, довідкові, управлінські, навчальні, архівні та інші.

Залежно від форми подання інформації враховуються текстові, цифрові, візуальні та звукові (аудіо) бази даних. 70% від загальної кількості баз даних на світовому ринку - це текстові бази даних. Однак приріст кількості та її частки зменшився за останні роки [97, с.12].

За доступом бази даних класифікуються таким чином: розміщені в центрах комп'ютерних мереж, їх ще називають діалогові, або інтерактивні (доступні через комп'ютерні мережі); тиражовані в комунікативних форматах; тиражовані з програмними засобами (включаючи CD-ROM); локальні бази даних.

Незважаючи на загальновідомі переваги компакт-дисків, зараз відбувається поступовий перехід від компакт-дисків до надання інформації в Інтернеті. Виникнення та швидкий розвиток інтерактивних інформаційних систем, що дозволяють користувачам віддалено отримувати доступ до великої кількості інформаційних ресурсів незалежно від їх географічного розташування, призвело до появи та значного зростання баз даних. Як показує аналіз світового досвіду, бази даних є найбільш перспективною та технологічно безпечною інформацією, яка акумулює безліч знань. Вони стають мірилом інформаційного потенціалу країни та можливості вільного та швидкого доступу до нього - мірилом для інформації суспільства [43, с.248].

Наступним видом інформаційного ресурсу є електронне видання, тобто

самостійний ресурс, під яким розуміють самостійний закінчений ресурс, що містить в собі інформацію, представлену в електронній формі, і призначений для тривалого зберігання та багаторазового використання з допомогою засобів обчислювальної техніки невизначеним колом користувачів, всі копії (екземпляри), якого відповідають оригіналу.

Вони традиційно поділяються на два типи: пакетні (CD) та мережеві. Окрім електронних документів, електронні документи можуть бути копіями (або паралельними версіями) друкованих видань. Їх головний відмінність полягає в тому, що їх можна писати і читати лише за допомогою комп'ютера. Незважаючи на недоліки, багато експертів та користувачів вважають, що електронні журнали дають багато можливостей активно використовувати інформацію, яку вони містять.

Головною перевагою електронного видання є наявність пошукової машини, тобто можливість аналізу його змісту та використання комп'ютера для пошуку необхідної інформації. Крім того, вони пропонують такі переваги, як актуальність інформації, можливість швидкої передачі матеріалу, легкий пошук для кількох користувачів, доступ та попередній перегляд, що економить час та місце на полиці. . За останні роки кількість електронних видань швидко зростала у всьому світі. З'являється все більше електронних видань без друкованого аналога. Наприклад, видається журнал або реферативний журнал відразу в електронній формі, при цьому випуск його як друкованого видання припиняється [36, с.239].

Мультимедійні системи, призначені для електронної роботи з текстом, графікою, відеозображеннями та звуком, є одним із видів електронного інформаційного ресурсу. За допомогою них ви можете вставляти (оцифровувати) та обробляти аудіо- та відеосигнали на комп'ютері, зберігати цю інтегровану інформацію та передавати її великій кількості людей. За допомогою таких систем проводяться відео- і телеконференції в реальному часі за участю безлічі віддалених на великі відстані учасників [94, с.127].

Для розвитку мультимедіасистем розроблено безліч програмних засобів, які крім комунікативних завдань забезпечують автоматизацію багатьох управлінських завдань. Наприклад, діалогове спілкування між людиною і машиною за допомогою голосу. Для останнього розроблена програма “Voice Pilot”, яка навчає комп’ютер голосу користувача, і в результаті чого комп’ютер після запису та обробки звуку реагує на цей голосі виконує озвучені команди. Програма “Voice for Windows від Kurzweil Applied Intelligence” забезпечує автоматичне введення тексту при надиктовці голосом з максимальною швидкістю 50-60 слів за хвилину [99, с 9].

Нещодавно з’явилися мультимедійні журнали, які поєднують майже всі функції мультимедійних систем. Наприклад, журнал Auramedia містить аудіорекламу та корисну інформацію: новини, поточні кінопокази, різні програми та багато іншого.

Системи гіпертексту містять текст або інші документи, що містять посилання на інші місця в тому ж документі або на інші місця в інших документах. Ви можете миттєво переходити з одного місця на інше, з одного документа на інший, вказуючи на посилання. Таких посилань може бути необмежена кількість навіть у документі. Головним у цих системах є організація матеріалу у вигляді складного ієрархічного гіпертексту, який складається з ряду окремих текстів або документів, пов’язаних між собою посиланнями.

Посилання створюються у формі вибраних ключових слів, зображень чи інших графічних елементів, таких як кнопки або графічні символи. Посилання часто виділяються кольором. Натискання на нього переводить користувача до іншого інформаційного розділу. Для опису гіпертекстових документів в Інтернеті використовується спеціальна мова HTML – Hyper Text Markup Language [91, с.134].

Швидко розвиваються інформаційні технології, які зробили Інтернет найбільш всеохоплюючою та досконалою системою передачі, пошуку та

отримання необхідної інформації з мінімальними витратами часу та зусиль.

Головною метою побудови Інтернету є об'єднання на основі сучасних комп'ютерів комп'ютерних ресурсів у різних сферах діяльності людей по всьому світу та надання безкоштовного доступу будь-якому користувачеві з комп'ютером та мережевим підключенням, незалежно від пошуку його положення.

Завдяки поєднанню локальних, національних та глобальних мереж Інтернет став джерелом величезних електронних інформаційних ресурсів, він розвивається більш динамічно, ніж будь-яка інша існуюча система, і яка на сьогодні є найбільш інтерактивною, мобільною, гіпертекстовою мультимедійною інформаційною системою.

Мережеві Інтернет-технології швидко стають домінуючими комп'ютерними технологіями сьогодні, дозволяючи необмеженій кількості комп'ютерів одночасно взаємодіяти між собою в режимі реального часу. В даний час ресурси Інтернету збільшуються приблизно на 3 мільйони сторінок щодня. протягом дня. Понад 90% інформації в Інтернеті подається англійською мовою [40, с. 175].

Однак Інтернет ще не може замінити традиційну бібліотеку, що зберігає друковані матеріали, він лише доповнює її. Електронний Інтернет все ще є відносно обмеженою кількістю книг і журналів, і не всі є доступними для громадськості.

Розвиток сучасних інформаційних технологій дозволив надати Інтернету цілий ряд службових функцій, які автоматизують різні процеси обміну інформацією та спілкування між людьми, де б і де вони не знаходились.

Основні сервіси Інтернету, об'єднані в чотири групи: мережеві системи передачі інформації; мережеві системи пошуку інформації; комунікаційні мережеві системи (електронна пошта, мережеві новини і т.д.); мультимедійні інформаційні системи [, с.39]. Розглянемо основні види сервісу мережі.

Електронна пошта - одна з найважливіших Інтернет-послуг, якою користується велика кількість користувачів. Електронні листи, документи та файли можна передавати з одного комп'ютера на інший незалежно від їх розташування. Можливо, надіслане повідомлення вже надійшло до одержувача за кілька хвилин, найпізніше за кілька годин. Вам не потрібно платити, щоб надіслати повідомлення [83, с. 3].

Інтернет відкрив нові можливості для дистанційного навчання, які дозволяють створити віртуальне освітнє середовище, забезпечити студентів набором уроків та практичних курсів та керувати набуттям знань.

До послуг Інтернету також належать: телефонні дзвінки (IP-телефонія), відозв'язок з усім світом (програма Skype), використання різних каталогів, словників та перекладачів тощо.

Нове глобальне інформаційне середовище, створене Інтернетом, спричинило проблеми з накопиченням великої кількості вже доступної інформації та швидким і постійним зростанням нових інформаційних ресурсів [29, с.95]

Система національних інформаційних ресурсів (СНІР) – розподілене за галузевими, регіональними та іншими ознаками інтегроване інформаційне середовище, що об'єднує існуючі й ті, що створюються ІР в єдиний інформаційний простір, призначений для забезпечення комплексної і об'єктивної оцінки ситуації у всіх сферах громадського життя, у тому числі в сфері державного управління, прогнозування ситуації і прийняття на цій основі управлінських рішень.

Основою організаційного, правового, технологічного, нормативного забезпечення СНІР є створення відповідних умов інформаційного забезпечення органів державної влади, створення узаконених прав доступу громадян до інформації, розроблення єдиної уніфікованої методології формування та використання інформаційних ресурсів в межах єдиного національного інформаційного простору сумісного з світовим, формування

національних систем БД різних соціальних сфер інтегрованих в міжнародні та національні інформаційні мережі, створення національної системи стандартизації, послуг та ліцензування у галузі інформатизації з метою отримання користувачем ІР точної, вчасно наданої інформації.

Як окремий вид інтелектуальної власності чинний закон визначає інформацію про особу, яка включає особисті дані та конфіденційність. Важливим місцем у загальному СНІР є ІР органів влади та управління, а також місцевого та регіонального самоврядування. Державні інформаційно-аналітичні системи можуть стати основою формування національної інтелектуальної власності як системи. Це вимагає вирішення складних організаційно-технічних питань, пов'язаних з формуванням та координованим управлінням державною інтелектуальною власністю міністерствами та відомствами. Особливо це стосується державних установ, які розробили географічно розподілену інфраструктуру, призначену для збору інформації по всій Україні та обробки її на користь центральної та регіональної влади, а також усіх організацій та громадян країни.

Суть стратегії формування системи ІР органів державної влади полягає в об'єднанні як існуючих так і тих, що створюються ІР, призначених для забезпечення діяльності органів державної влади, на умовах відповідності якісних характеристик цих ресурсів визначеним вимогам і включення їх у систему по регламентованій процедурі. Державні та недержавні ІР мають створити систему їх взаємодії на рівні традиційних інформаційних технологій, пріоритетних носіїв інформації, автоматизованих баз та банків даних. Інформаційна взаємодія між державними структурами та органами влади базується на інформаційно-комунікаційних системах, що забезпечують інформаційну підтримку в усіх сферах життя суспільства.

До таких систем відносять інформаційно-комунікаційну систему спеціального призначення для інформаційного забезпечення Адміністрації Президента України, інформаційно-комунікаційну систему для

інформаційного забезпечення Верховної Ради України, Державного комітету з питань захисту інформації, Міністерства оборони України, Міністерства з надзвичайних ситуацій. Інформаційне забезпечення системи IP телекомунікаційного середовища має враховувати аспекти інтеграції в єдиний інформаційний простір України з метою інформаційної взаємодії між фізичними, юридичними особами, органами влади тощо.

Інформаційна взаємодія забезпечує систему класифікації IP за допомогою проблемно-орієнтованої інформації та кодування IP для забезпечення захисту інформації та вписування у національний та міжнародний інформаційний простір. Спеціальну державну підтримку слід надавати неурядовим організаціям, які надають інформаційні послуги масовим користувачам. Неурядові організації повинні брати участь у наданні загальнодоступних інформаційних послуг щодо інтелектуальної власності за ліцензією та з урахуванням якості продукції. Склад основних вимог Система національних інформаційних ресурсів до суб'єктів інформаційної діяльності наведено в додатку Б.

Ринок інтелектуальної власності, товарів та послуг є економічною та фінансовою базою, яка об'єднує суб'єктів як урядового, так і недержавного секторів економіки в СНІР. Необхідно розробити спеціальний законодавчий блок як для розвитку ринкових відносин у сфері ринкової інформації, так і для інформаційних відносин, який би відображав принципи ринку в правових актах, що регулюють розвиток інформаційних процесів в інших сферах.

Тому найближчим часом планується збільшити обсяг послуг за рахунок національних ресурсів, збільшити зміст інформації та загальний рівень освіти населення, підвищити прозорість та відкритість влади та їх ефективність завдяки узагальненому використанню ресурсів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

2.1 Структурно-функціональний аналіз системи державних інституцій України з регулювання електронних інформаційних ресурсів

Система державних регуляторів у галузі електронних інформаційних ресурсів на політичному та стратегічному рівні включає Верховну Раду України, Уповноваженого з прав людини, Президента України, Раду національної безпеки та оборони України та Кабінет Міністрів. . Захист права на приватне життя та права на доступ до інформації на сьогодні гарантовані однаковими інституціями – Уповноважений Верховної Ради України з питань захисту прав людини (Омбудсмен) та судова система України.

Відповідно до статті 55 Конституції України , кожен має право подати апеляцію до суду на рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади, місцевих громад, державних службовців та посадових осіб [25]. Це також стосується доступу до публічної інформації. З цією метою стаття 20 українського Закону «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» визначає гарантії діяльності Уповноваженого [74].

Щодо Президента України, то перше, на що слід звернути увагу, - це його роль у створенні системи державного управління в цій галузі. Отже, відповідно до пункту 13 статті 106 Конституції України Президент України призначає та розпускає половину Національної ради [25]. По-друге, відповідно до розділу 17 ст. Відповідно до статті 106 Конституції України, Президент України є лідером у галузі національної безпеки та оборони (відповідно до статей 7, 8 українського Закону про основи національної безпеки України «, інформаційна безпека є найважливіший елемент національної безпеки) [66]. Як зазначив Б.А. Кормич припускає, що в Україні

Президент має надмірну концентрацію в руках владних повноважень в галузі інформації та дублювання своїх функцій з функціями Кабінету Міністрів [27, с. 159].

На думку багатьох дослідників, проблема полягає у відсутності чітких меж компетенції вищих органів державної влади в цій галузі, що створює умови для передачі влади від одного центру влади до іншого. За роки незалежності не був прийнятий український закон «Про Президента України», який визначає повноваження Президента України, які надані йому відповідно до статті 106 Конституції України.

Повноваження Президента України в інформаційній сфері не обмежуються п. 17 ст. 106 Конституції України. Відповідно до п. 18 ст. 106, ст. 107 Конституції України та Закону України „Про Раду національної безпеки і оборони України” Президент України, очолюючи РНБО України, приймає безпосередню участь у здійсненні координації та контролю за діяльністю органів виконавчої влади у сфері інформаційної безпеки [69]. При цьому рішення РНБО України вводяться в дію указами Президента України (наприклад, Указ Президента України „Про рішення РНБО України від 31 жовтня 2001 р. «Про заходи щодо вдосконалення державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки України» [70] або Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України»). Зміст таких указів свідчить про їх підзаконний виконавчо-розпорядчий характер, що дає підстави віднести Президента України та РНБО України до органів державного регулювання сфери інформаційних ресурсів.

Безпосередня участь КМУ у процесі державного регулювання інформаційних ресурсів визначається її статусом вищого органу системи органів виконавчої влади. Слід одразу зауважити, що ані ст. 116 Конституції України, ані ст. 2 Закону України “Про Кабінет Міністрів України”, де визначені основні завдання Уряду України не містять положень про політику

в інформаційній сфері. Зокрема, лише у ст. 20 наголошується на тому, що Кабінет Міністрів України проводить державну політику у сфері інформатизації, сприяє становленню єдиного інформаційного простору на території України [61]. Фактично, однак, КМУ відіграє одну з ключових ролей у регулюванні цього сектору. Можна стверджувати, що на основі ст.2 Кабінет Міністрів України:

- забезпечує інформаційний суверенітет держави, здійснення інформаційної політики держави, виконання Конституції і законів України в інформаційній сфері;

- вживає заходів щодо забезпечення інформаційних прав і свобод людини і громадянина;

- розробляє та здійснює загальнодержавні програми в зазначеній сфері;

- забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності, здійснює управління об'єктами державної власності в цій сфері;

- забезпечує розвиток і державну підтримки науково-технічного та інноваційного потенціалу держави;

- розробляє проект закону про Державний бюджет України і забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою України Державного бюджету України, подає Верховній Раді України звіт про його виконання, зокрема стосовно фінансування досліджуваної сфери;

- здійснює заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки та боротьби зі злочинністю в сфері інформаційних та інформаційно-інфраструктурних відносин;

- спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади в інформаційній сфері тощо.

Необхідність забезпечення першочергової уваги КМУ до проблем розвитку сфери інформаційних ресурсів вимагає внесення доповнень до ст. 2 Закону України “Про Кабінет Міністрів України”, відповідно до яких забезпечення реалізації Урядом України державної інформаційної політики

визнавалося б таким же основним його завданням як і проведення бюджетної, фінансової, цінової, інвестиційної та інших напрямів державної політики.

Характеризуючи в цілому співвідношення повноважень органів, що належать до рівня стратегічного управління: Президента України, РНБО України та КМУ в інформаційній сфері, слід відмітити, що сфери їх повноважень перетинаються в сфері забезпечення інформаційної безпеки. Так, судячи зі змісту ст. 9 Закону України „Про основи національної безпеки України” [72], дані повноваження співвідносяться між собою таким чином: Президент України здійснює загальне керівництво, РНБО України координує та контролює діяльність органів виконавчої влади в сфері інформаційної безпеки, а КМУ вживає заходів щодо її забезпечення. Водночас, на відміну від Президента України та РНБО України, предмет відання КМУ в інформаційній сфері не обмежується лише питаннями інформаційної безпеки, а поширюється на всі інші складові цієї сфери, зокрема питання розвитку телекомунікацій, інформатизації, реклами, засобів масової інформації тощо. У зв'язку з цим, слід підкреслити важливість ролі КМУ як органу загальної компетенції в процесі інтеграції зусиль та координації роботи міністерств, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади з питань реалізації ними різних напрямів державної політики в сфері інформаційних ресурсів.

Необхідність консолідації зусиль КМУ на проблемах державного регулювання сфери інформаційних ресурсів в ході координації ним діяльності органів виконавчої влади спонукала до запровадження посади профільного віце-прем'єр-міністра з одночасним створенням міністерства цифрової трансформації України, що значно підсилило напрямок інформаційно-комунікаційних технологій.

Водночас, слід відзначити, що новим розподілом обов'язків між віце-прем'єр-міністрами України визначено Міністра цифрової трансформації

відповідального за координацію всіма складовими зв'язку та сферу інформатизації. Але окрім, в тому числі питань розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтероперабельності, до сфери його компетенцій також відноситься дуже великий спектр питань: державна фінансова, бюджетна і боргова політика, житлова політика та реформування і розвитку житлово-комунального господарства, епідеміологічний нагляд. Було б доречним частину питань віднести до повноважень Першого віце-прем'єр-міністра, посада якого раніше існувала і саме він відповідав за цей спектр питань.

Слід зазначити, що компетенції інших віце-прем'єр-міністрів України належать питання саме профільного Віце-прем'єр-міністра України - Міністра цифрової трансформації, серед яких:

забезпечення взаємодії органів виконавчої влади з Національною радою з питань телебачення і радіомовлення, Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, Національною тристоронньою соціально-економічною радою (Віце-прем'єр-міністр України - Міністр з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій);

державної інформаційної політики з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій (Віце-прем'єр-міністр України - Міністр з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій);

сприяння входженню України до світового інформаційного простору (Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції).

Визначення меншого кола повноважень та передача деяких функцій від інших віце-прем'єр-міністрів дасть змогу комплексно підійти до регулювання всієї інформаційної сфери, забезпечити взаємозв'язок техніко-інфраструктурних і гуманітарних аспектів її розвитку.

Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України є державним органом, який призначений забезпечувати функціонування і

розвиток державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку, захисту державних інформаційних ресурсів в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах, криптографічного та технічного захисту інформації [50].

До обов'язків Національної комісії з питань регулювання зв'язку та комп'ютеризації (НКРЗІ) входять:

- забезпечення проведення єдиної державної політики з питань регулювання у сфері телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом та надання послуг поштового зв'язку;

- здійснення державного регулювання та нагляд у сфері телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом та надання послуг поштового зв'язку з метою максимального задоволення попиту споживачів на послуги зв'язку, створення сприятливих умов для залучення інвестицій, збільшення обсягів послуг та підвищення їх якості, розвитку та модернізації телекомунікаційних мереж з урахуванням інтересів національної безпеки;

- забезпечення ефективного користування радіочастотним ресурсом і функціонування ринку телекомунікаційних послуг та послуг поштового зв'язку на основі збалансування інтересів суспільства, операторів та споживачів цих послуг;

- сприяння розвитку конкуренції та підприємництва, забезпечення рівних умов діяльності суб'єктів усіх форм власності, вдосконалення механізму регулювання ринкових відносин у галузі зв'язку [63].

Однак ці органи не мають повноважень координувати діяльність органів виконавчої влади, пов'язаної зі створенням та інтеграцією електронних інформаційних систем і ресурсів в Єдиний веб-портал органів виконавчої влади та наданням інформаційних та інших послуг через електронну інформаційну систему “Електронний Уряд” ці органи не мають, на відміну від Міністерства цифрової трансформації (Мінцифра) [45].

Дійсно, одним із головних завдань міністерства є розробка та реалізація національної політики щодо відкритих даних, розвиток національних електронних інформаційних ресурсів та взаємодії, розвиток широкосмугової Інтернет-інфраструктури та телекомунікації, електронна комерція та бізнес [45].

Водночас у завдання Міністерства інформаційної політики (МІП) входять правові норми у сфері інформаційного суверенітету України, зокрема щодо розповсюдження соціально важливої інформації в Україні та за кордоном, а також забезпечення функціонування державних інформаційних ресурсів [44].

Такий розподіл функцій між установами різних статутів не призводить до узгодженості їхніх дій, кінцевою метою яких є розвиток національної мережі інформаційних ресурсів в Україні. Два органи, що у своїх завданнях мають «інформаційні ресурси», ніяким чином не покращують ситуацію в цій сфері.

Центральну роль у здійсненні державного регулювання галузей та секторів, що складають інформаційну зону на регіональному (регіональному та регіональному) рівні відіграють державні адміністрації регіону чи району. Зі статті 119 Конституції України місцеві державні адміністрації у відповідному регіоні забезпечують виконання Конституції та законів України, дій Президента України, Кабінету Міністрів та інших органів виконавчої влади; Правопорядок; додержання прав і свобод громадян; виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку [25], які стосуються, стосуються сфери інформаційних та інформаційно-інфраструктурних відносин.

Для виконання вказаних завдань в інформаційній сфері Законом України “Про місцеві державні адміністрації” цим державним органам надані повноваження: забезпечувати організацію обслуговування населення підприємствами, установами та організаціями зв’язку, телебачення і

радіомовлення (ст. 20); інформувати населення про екологічно небезпечні аварії і ситуації; стан довкілля (ст. 21); реалізовувати державну політику у галузі науки, освіти, культури (зокрема, такими їх складовими як сфери науково-технічної інформації, інтелектуальної власності, бібліотечної справи; кінематографії); здійснювати загальне керівництво відповідними закладами науки, освіти, культури; забезпечувати виконання законодавства щодо всебічного розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя; створювати умови для розвитку і використання мов інших національностей (ст. 22); забезпечувати розгляд звернень громадян та їх об'єднань; контролювати стан цієї роботи в органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях; здійснювати заходи щодо організації правового інформування населення; забезпечувати виконання законодавства про свободу думки і слова; здійснювати управління архівною справою і діловодством тощо [62].

В той же час, в законі безпосередньо не згадуються інформаційні ресурси, лише поряд з трудовими, матеріально-фінансовими, інші ресурси. В ст. 34 наголошується на делегуванні місцевим державним адміністраціям повноважень місцевими радами із передачею фінансових, матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для їх здійснення [62].

Для управління відповідними філіями та здійснення цих повноважень у місцевих державних адміністраціях будуть створені відповідні структурні служби. Як випливає з Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження рекомендаційних переліків управлінь, відділів та інших структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій» серед структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій, що мають відношення до управління в інформаційній сфері на територіях відповідних адміністративно-територіальних одиниць, слід назвати головні управління промисловості та розвитку інфраструктури (відповідальні за зв'язок та інформатизацію), управління освіти і науки (відповідальні за сферу науково-

технічної інформації, частково також бібліотечну справу), управління культури і туризму (відповідальні за бібліотечну справу, кінематографію), управління у справах преси та інформації обласних державних адміністрацій; відповідні відділи розвитку інфраструктури, освіти, культури і туризму, відділи (сектори) у справах преси та інформації районних державних адміністрацій [56].

Важлива роль місцевих державних адміністрацій в управлінні інформаційною сферою, зумовлена, окрім безпосереднього здійснення ними зазначених повноважень, також і тим, що їх голови уповноважені відповідно до ст. 31 Закону України “Про місцеві державні адміністрації” координувати діяльність територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади [62], наприклад, таких як: головні управління статистики в областях, районні управління статистики, обласні управління у справах захисту споживачів (управління з питань реклами) та інші.

Слід зазначити, що роль місцевих державних адміністрацій у здійсненні державного регулювання інформаційних ресурсів на місцевому рівні може бути значно зменшена внаслідок адміністративно-територіальної реформи. Значна реорганізація організаційної структури та обмеження повноважень можуть вплинути на обласні державні адміністрації. Замість забезпечення виконання Конституції та законів України, інших актів законодавства, відповідно до пропонованих змін мають лише здійснювати контроль за додержанням законів місцевими органами виконавчої влади, підпорядкованими центральним органам виконавчої влади.

В контексті можливої ліквідації регіональних державних адміністрацій, їх повноваження щодо регулювання різних елементів інформаційного простору, очевидно, повинні бути передані компетентним органам виконавчої влади обласних рад або територіальним органам влади відповідних центральних органів виконавчої влади. Зокрема у сферах транспорту та зв'язку, освіти та науки, культури та туризму, архівів тощо.

Втім, останній варіант є менш вірогідним, адже він нівелює саму ідею ліквідації районних державних адміністрацій. Можливий також і змішаний варіант, за якого відбудеться передача частини державно- управлінських повноважень районних державних адміністрацій відповідним виконавчим органам місцевих рад, а частини – територіальним органам відповідних центральних органів виконавчої влади. У будь-якому разі при делегуванні повноважень виконавчої влади на районному рівні виконавчим органам відповідних місцевих рад одним з основних завдань обласних державних адміністрацій має стати контроль за виконанням цих повноважень зазначеними виконавчими органами, що повинно бути відображено у ст. 119 Конституції України.

Водночас проблеми системи державного управління та недостатнє впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у систему державного управління [88] спричиняють:

- - неефективна організація роботи державних електронних реєстрів залишається - інформація в них дублюється, автоматизований обмін даними здебільшого відсутній, система ідентифікації користувачів розгорнута лише частково, а процес автоматизації послуг не завжди приводить до їх спрощення;

- відсутність централізованої бази даних державних службовців, що ускладнює облік та запровадження сучасних практик управління персоналом; відсутність чітко визначених підходів щодо середньо- та довгострокового планування діяльності центральних органів виконавчої влади, що призводить до продукування значної кількості рішень Кабінету Міністрів України, які не є фінансово обґрунтованими в середньостроковій перспективі;

- низький рівень застосування сучасних технологій та використання аналітичних інструментів для роботи з даними у діяльності органів виконавчої влади, що обумовлює низький рівень аналітичної роботи.

Без сумніву, до вирішення цих проблем слід систематично підходити за допомогою правових та організаційних важелів.

2.2 Закордонний досвід державного регулювання інформаційних ресурсів і характеристика моделей відносин держави та ринку в інформаційній сфері

Усі західні демократії сьогодні стикаються із дедалі серйознішою проблемою: тривала і практично некерована тенденція до глобалізації призводить до прийняття рішень на багатьох рівнях (багатонаціональні структури), які мають у своєму арсеналі різноманітні механізми потужного впливу на інформаційні потоки й формування суспільної думки в їх суспільствах [41, с. 67]. На думку В. Бортникова, «демократія як влада більшості правомірна лише умовно, оскільки ця більшість є постійно змінною коаліцією різних меншостей, кожна з яких зберігає свою унікальність й права, а також можливість участі у справах суспільства та держави» [5, с. 20].

Сьогодні дослідники виділяють дві моделі взаємозв'язку держави та ринку в галузі інформації: західну та східну [37]. Західна модель - це шлях індустріальних країн. Вона включає континентальну та англосаксонську моделі, а східна - Японію, Північну Корею, Сінгапур та Китай.

Основним документом, що визначає основні напрями розвитку, є "Окінавська Хартія Глобального Інформаційного Суспільства" [7], прийнята на саміті країн "великої вісімки" у 2000 р., Декларація принципів побудови інформаційного суспільства (Женева, Швейцарія, 2003 рік), План дій Туніського зобов'язання (Туніс, Туніська Республіка, 2005 рік), а також інші міжнародні документи, прийняті на Всесвітній зустрічі на вищому рівні з питань розвитку інформаційного суспільства [103].

Англосаксонська модель передбачає, що приватний сектор має

перевагу над функціями держави у всіх сферах життя суспільства.

Ця модель передбачає інтенсивний розвиток електронних комунікацій для побудови соціальних, політичних та культурних зв'язків у суспільстві. Проблема розвитку універсальної послуги є актуальною в США та Великобританії. Це вирішується стратегією підвищення якості інформаційних послуг та соціальної орієнтації суспільства.

Особливістю цієї моделі є вплив чинного законодавства на розвиток перспективних галузей економіки, прав інтелектуальної власності та соціального захисту.

Перспектива Конгресу щодо національної інформаційної політики викладена у звіті Ф. Вайнгартена «Удосконалення федеральної інформаційної політики: погляд Конгресу» (1996), в якому зазначено, що США сприймають інформаційні проблеми як політичні фактори для прийняття рішень, невіддільні від глобальних проблем американського суспільства. Інформація виступає одним із основних ресурсів держави, а системи, що лежать в основі її створення, обробки і поширення, сприяють прогресивному розвитку і становлять основні соціальні інфраструктури суспільства. Інформаційна індустрія трактується як головний стратегічний чинник конкуренції та провідний сектор національної економіки [92, с. 40-41].

Пріоритети регулювання інформаційної галузі в США такі:

- підтримка досліджень та розробок у галузі інформації і комунікації; вплив на їхнє спрямування та заохочення до поширення технічних знань і можливостей в економіці; сприяння обміну технологіями між лабораторіями та фірмами, запровадження нововведень на ринках;
- побудова та вдосконалення інформаційної інфраструктури, контроль за її діяльністю, побудова глобальних систем комунікації і дослідження впливу систем на міжнародні, національні та приватні пріоритети;

- збереження порушеної новими технологіями рівноваги між чотирма основними інформаційними цінностями: конфіденційністю інформації, інформацією як суспільним благом, інформацією як товаром, інформацією як невіддільним компонентом існування держави (необхідне відновлення цієї рівноваги і встановлення нових засобів контролю для нових інформаційних відносин);

- недоторканність приватного життя, конфіденційність інформації персонального характеру на різних рівнях у різних сферах державного управління і в приватному секторі; створення урядової політики в галузі інформації і комунікації [92, с.44].

У той же час концепція Національної інформаційної політики США спрямована на розширення та вдосконалення інформаційного простору та посилення його впливу в таких регіонах, як Латинська Америка, Центральна Європа та Схід, арабський світ та Азіатсько-Тихоокеанський регіон.

США запропонували доктрину “інформаційної парасольки” міжнародного співробітництва з широким колом країн у різних регіонах світу, суть якої у превентивній комунікації на основі переміщення масивів інформації, що передається США державам-реципієнтам для забезпечення їх національних інтересів і, як наслідок, збереження лідерства США у політичній системі міжнародних відносин [92, с. 45].

Англійська модель максимально наближена до американської [92, с. 29] Роль держави обмежується створенням умов для комерційної конкуренції в інформаційному секторі. Стратегія розвитку компанії визначається як приватна ініціатива, лібералізація ринку телекомунікацій, створення мереж та інформаційних магістралей, захист нових структур на інформаційних ринках.

В. Скалацький приходять до висновку, що концепція інформаційної політики в англосаксонській моделі базується на ситуації в міжнародному інформаційному просторі, рівні розвитку інформаційних технологій та

«впровадженні нових форм управління інформаційним потоком [85].

Європейська модель характеризується також пошуком балансу між державним контролем та ринковими елементами, динамічним поєднанням державних інтересів та прагнень приватних та корпоративних підприємств. Характерними рисами європейської моделі є мінливість та політична спрямованість програм регулювання інформації для різних країн завдяки новій європейській геополітиці, формуванню економіки, заснованої на знаннях, та різним можливостям післярозвитку. -промисловий. Українські дослідники (Є. Макаренко, А. Колодюк) називають стратегії Західної Європи, Скандинавії, Центральної та Східної Європи в рамках європейської моделі [30, с. 25].

Реальна робота з розвитку інформаційно-комунікаційної сфери Європи йде у рамках програм, в яких термін «інформаційне суспільство» використовується дуже рідко в якості альтернативного позначення інформаційної інфраструктури: e-Europe (2000-2004 роки), і 2010 (2005-2009 роки) [100], Цифровий порядок денний для Європи (Digital Agenda for Europe) (2010-2020 роки) [100], Стратегія цифрового єдиного ринку для Європи (A Digital Single Market Strategy for Europe, 2015), План дій щодо європейського e-врядування на 2011-2015 рр.. та 2016-2020 [103-100]

ЄС створює нову програму DigitalEurope, яка розпочнеться у 2021 році. Вона буде фінансово підтримувати цифрову трансформацію європейських суспільств та економік. Запропонований документ спрямований на сприяння широкомасштабному застосуванню ключових цифрових технологій та заохочення їх використання.

Digital Europe доповнить кілька інших програм, що сприяють цифровій трансформації, таких як Horizon Europe та Connecting Europe (цифрові аспекти цього інструменту).

Нова програма фінансуватиме проекти у п'яти сферах: суперкомп'ютери, штучний інтелект, кібербезпека, передові цифрові навички

та широке використання цифрових технологій у бізнесі та всіх соціальних групах [76].

Ця програма буде підтримувати передові цифрові навички нинішніх та майбутніх працівників, а також малого та середнього бізнесу та державних установ. Забезпечення фінансування сприятиме цифровій трансформації державних адміністрацій та покращить взаємодію державних служб в ЄС. Мережа центрів цифрових інновацій також отримує вигоду від програми, надаючи державним установам та бізнесу, особливо малим та середнім підприємствам, доступ до технічної знань.

Слід зазначити, що існуючий Цифровий порядок денний для Європи, який має замінити програма Цифрова Європа, є складовою стратегії соціально- економічного розвитку ЄС «Європа 2020» і містить перелік із 100 конкретних дій, що мають сприяти формуванню цифрової економіки у 2020 році.

Основна політика Європейського Союзу полягає у встановленні рівноваги між повним державним контролем та розвитком вільного ринку, динамічним поєднанням державних та ринкових сил, оскільки роль кожного з них може з часом змінюватися. Цей підхід тим більше виправданий, оскільки ключовим елементом програми європейської інтеграції є концепція «соціальної Європи», оскільки мова йде про самоідентифікацію та самовизначення цього регіону. Саме тут слід виявити основні відмінності між англосаксонською та європейською моделями регулювання.

Сьогодні інформаційна політика Європейського Союзу виходить із доктрини європейського інформаційного суспільства, проголошеної 1994 року у доповіді “Європа і глобальне інформаційне суспільство: рекомендації для Європейської Ради ЄС” (відома у науковій літературі як доповідь Мартіна Бангеманна) [106, с. 48]. Основна ідея – зміна традиційних підходів і оцінок міжнародного співробітництва і світової конкуренції: від геополітики, яка визначає міжнародне становище країни за географічними ознаками,

природними ресурсами, кліматичними умовами, політико-економічними чинниками, до технологічної політики (інформатики), яка визначає місце кожної держави в світовій ієрархії залежно від впровадження нових наукових досягнень та високих технологій в усі сфери життєдіяльності суспільства. Позиція ЄС у регіоні обумовлює економічну і соціальну інтеграцію європейських країн, реорганізацію бізнесу, переосмислення взаємовідносин державного і приватного секторів, нові форми організації праці та інші інституційні перетворення. Напрямки і стратегії інформаційної політики ЄС втілені у програмах і проектах Організації стратегічних наукових досліджень таких, як: RTD (Розвиток Технологічних Досліджень), ІМРАСТ (Інформаційні технології і ринкова політика), ESPRIT (Європейська стратегічна програма промислового розвитку і впровадження технологій), проектах “Он-лайн для урядів”, “Глобальна інвентаризація”, “Глобальний виклик Бангеманна”, “Електронна комерція”, “Дистанційна освіта, медицина, культура та інформаційні послуги”. Реалізація програм і проектів ЄС, спрямованих на становлення ІС в Європі, здійснюється за підтримки ЄС та європейських країн на найвищому рівні [30, с. 54].

Європейська модель містить такі положення:

- знайти баланс між державним контролем і ринком;
- динамічне поєднання державних і ринкових сил з гнучкими змінами в ролі кожного з них з часом;
- пріоритетний розвиток сфери послуг та надання універсальних послуг;
- правове регулювання громадянської ініціативи;
- орієнтація на функціональну та практичну інформацію населення, а не на розваги, як в американській моделі;
- врахування різноманітності підходів у межах країн Європейського Союзу, окремі випадки яких представлені скандинавською (акцент на наданні послуг, соціальна складова, лібералізація

телекомунікацій) та французькою моделями (сильна роль держави з орієнтацією на технічне забезпечення, створення мереж та підтримка вітчизняного виробництва, стимулювання домашніх користувачів).

Незважаючи на загальні принципи розвитку, кожна країна ЄС зберігає свої особливості, коли йдеться про формування державної політики, створення національної інформаційної інфраструктури та реалізацію директив ЄС.

Наприклад, деякі держави-члени прийняли плани дій відповідно до Директиви про прямі іноземні інвестиції (Бельгія, Кіпр, Німеччина, Греція, Угорщина, Ірландія, Італія, Люксембург, Мальта, Румунія, Іспанія, Швеція), а інші внесли зміни до чинного законодавства . (Болгарія, Хорватія, Чехія). , Естонія, Фінляндія, Франція, Латвія, Литва, Нідерланди, Польща, Португалія, Словаччина) та інші використовували комбінацію двох попередніх варіантів (Австрія, Данія, Словенія) [101].

Європейська модель інформаційного суспільства шукає балансу між повним державним контролем та ринковими законами, тобто поєднання державних та ринкових сил є головною рисою інформаційної політики не тільки в Північній Європі, а й в інших країнах Європейського Союзу. Водночас ЄС продовжує приділяти велику увагу проблемам приватизації та лібералізації ринку інформаційно-комунікаційних технологій.

Таким чином, існуючі моделі державного регулювання електронно-обчислювальних ресурсів є частиною мета-регулювання комп'ютеризації. Водночас головною регулюючою роллю залишаються або державні інститути, або механізми саморегулювання та самоорганізації, а вплив міжнародних організацій, державного сектору та інших суб'єктів можна розглядати як додатковий. .

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

3.1. Шляхи покращення інституційного середовища регулювання електронних інформаційних ресурсів та їх електронної взаємодії

Загрози інформаційному ресурсу держави зачіпають інтереси не лише інформаційної безпеки, але й її національної безпеки і повинні попереджуватися, блокуватися і нейтралізовуватися шляхом організаційно-правової структури системи інформаційної безпеки, що формує і реалізує державну політику в цій сфері, що сьогодні надзвичайно актуалізується у зв'язку з військовою агресією Росії на сході нашої держави.

Оскільки процеси конвергенції дедалі більше охоплюють Україну, необхідно підготувати систему регулювання до цих викликів. Наприклад, Італія створила конвергентний регулятор, хоча конвергенція розглядалася як майбутнє навіть серед вузького кола професіоналів, які розуміють неминучість об'єктивних тенденцій в інформаційному суспільстві та важливість їх врахування при управлінні публічною інформацією. Тому Україна також повинна підготуватися до переходу від децентралізованої моделі до конвергентної моделі регулювання телекомунікацій, телебачення і радіо та інших електронних інформаційних послуг.

Є доцільним передати Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації НКРЗІ функції органів, що відносяться до одного і того ж сектору на одному і тому ж рівні, щоб запобігти дублюванню, підвищити ефективність і знизити адміністративне навантаження.

Посилення функцій НКРЗІ забезпечить єдиний скоординований підхід до регулювання цілого комплексу електронних комунікацій, починаючи з

функціонування телекомунікаційних мереж, надання телекомунікаційних послуг, які забезпечують обіг інформації, закінчуючи змістовним наповненням інформаційних продуктів, в тому числі телерадіопрограм, інших видів інформаційних продуктів, що передаються за допомогою засобів телекомунікацій, зокрема через мережу Інтернет.

Виконання Національною радою з питань телебачення і радіомовлення її регуляторних функцій у значній мірі залежить від інших установ (наприклад, застосування санкцій за порушення правил реклами або порушення правил, що регулюють виборчі кампанії), або судом (анулювання ліцензії на мовлення), а в ситуаціях затвердження підзаконного акту їх число може сягати п'яти. Національна рада здебільшого виконує лише функцію моніторингу (наприклад, висвітлення засобами масової інформації виборів і стандартів реклами) без можливості застосування санкцій щодо виявлених порушень або забезпечення виконання правил. До того ж, всі акти Нацради повинні пройти державну реєстрацію, що перешкоджає ефективному регулюванню. Відповідно вимога щодо реєстрації нормативних актів Нацради в Міністерстві юстиції має бути скасована аби зменшити можливість затримки і втручання в діяльність Нацради. На думку експертів потребують змін також політичні та фінансові аспекти функціонування Нацради [17].

Проблема регуляторів - робота «піратського» радіо (неліцензійного, незаконного). Національна рада за допомогою Українського державного центру радіочастот (УДЦР) визначає, чи частота, яка використовується для нелегального мовлення, була виділена для мовлення. Якщо призначена частота використовується для супутникової передачі, НКРЗІ може втручатися безпосередньо. Наступним кроком буде звернення до суду, щоб зупинити трансляцію та вилучити обладнання підрозділами Національної поліції. І з цим є проблеми, оскільки необхідно визначити механізми взаємодії між Національною поліцією та Національною радою.

Відповідно до положення про Державний комітет телебачення і радіо [67] цей орган виконує завдання, пов'язані з інформаційною безпекою, зокрема за дорученням Міністра культури, молоді та спорту виконує разом з іншими державними органами завдання щодо забезпечення інформаційної безпеки. Але інформаційна безпека є виключною відповідальністю Міністерства інформаційної політики. Тобто, п. 5 Положення про Держкомтелерадіо має бути виключений.

Продовжуючи тему вдосконалення державної системи регулювання, необхідно враховувати також відносини між органами у цій сфері. Однією з основних функцій загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів є накопичення, зберігання та обробка інформації для прийняття рішень державними службовцями, включаючи надання державних послуг. Однак відсутність електронної взаємодії між державними реєстрами створює низку різних проблем, що призводять до погіршення якості державних послуг, особливо в електронній формі.

Проект USAID/UK aid «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS» провів дослідження щодо стану розвитку державних інформаційних систем, яке засвідчило, що понад 80% персональних даних все ще дублюються в державних реєстрах. Це і величезні додаткові витрати – приблизно 21 млн грн щороку йде на утримання одного реєстру, тоді як їх понад 350 [18]. Така незручність в отриманні послуг, корупційні ризики та низька ефективність роботи суб'єктів владних відносин була частково усунута шляхом впровадження національної системи електронної взаємодії державних інформаційних ресурсів «Трембіта».

У той же час оновлена Стратегія реформування державного управління в Україні до 2021 року та План заходів щодо її реалізації передбачає створення ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої структури державного управління із застосуванням новітніх інформаційно-комунікаційних

технологій (електронний уряд). [88]. Однак бажано включити до плану дій щодо реалізації стратегії навчання персоналу структурних підрозділів, відповідальних за підготовку та використання загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів органів виконавчої влади, центральних та місцевих, а також використання інструментів. Взаємодія електронних державних інформаційних джерел «Трембіта».

Крім того, пріоритетним завданням є створення системи управління якістю, що було визначено у завданнях та ключових показниках результативності, ефективності та якості службової діяльності державних секретарів міністерств та керівників центральних органів виконавчої влади на 2019 рік, затверджених розпорядженнями Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 року № 1030-р та № 1031-р. [57, 53]

З метою забезпечення організації проведення попереднього обстеження систем управління якістю в органах виконавчої влади та відповідно до повноважень, що визначені в абзаці четвертому пункту 8 та абзаці четвертого підпункту 1 та підпункту 13 пункту 9 Положення про Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2008 року № 5285, Центр розробив та затвердив наказом НАДС від 26 квітня 2019 року № 80-19 Методичні рекомендації щодо проведення попереднього обстеження системи управління якістю міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади.

Методичні рекомендації враховують підходи та методологію Загальної схеми оцінювання (Common Assessment Framework, CAF), зокрема CAF2020, що походить від Моделі досконалості Європейської фонду управління якістю (EFQM), та набула велику популярність та широке розповсюдження у державних органах країн ЄС та окремих країнах ОЕСР.

Дійсно, реалізація політики відкриття публічних електронних інформаційних ресурсів у державних установах вимагає горизонтальної структури управління процесом виявлення даних. Для цього Загальна схема

оцінювання підходить практично ідеально, оскільки фокусується на цифровізації, гнучкості, стійкості, різноманітності та інноваціях в публічних інституціях. Модель CAF є не тільки схемою оцінки різних аспектів діяльності організації. Ця модель передбачає, що всі її елементи взаємопов'язані і впливають один на одного. Загальна схема оцінювання (CAF) 2020 Рис.3.1

Рис 3.1. Загальна схема оцінювання (CAF) 2020. Джерело [38]

CAF все ще складається з 9 критеріїв та 28 підкритеріїв (деякі з підкритеріїв були переформульовані). На рівні прикладу були внесені важливі зміни для зменшення опису та кількості. Дев'ятикомпонентна модель характеризує основні аспекти діяльності організації, які необхідно враховувати при проведенні будь-якого аналізу організації.

Публічні організації, які вже впровадили CAF, можуть здійснювати подальші кроки з формування команди людей, чий навички та знання дозволять повністю реалізувати потенціал відкриття даних на базі методичних рекомендацій для впровадження політики відкритих даних, підготовлених в рамках проекту «Прозорість та підзвітність уряду у державному управлінні та послугах (TAPAS) [38].

Зупинимось на деяких елементах цих методичних рекомендацій, які

потребують уточнення. Визначаючи склад команди слід запросити людей, відповідальних за:

- розробку стратегій на основі збору та використання даних (наприклад, стратегій вирішення соціальних проблем),
- впровадження технологічних інструментів, захист персональних даних та правових питань,
- обробку великої кількості даних (наприклад, у бухгалтерському обліку).

Команда повинна виконати щонайменше такі завдання:

- підготовка, координація, моніторинг та оцінка стратегій відкриття даних; розробка стандартів відкриття даних (або підбір готових стандартів) та їх впровадження;
- інвентаризація та аналіз наявних електронних ресурсів. Підготовка та тестування IT-інфраструктури, що буде використовуватися для зберігання та доступу до цих ресурсів (наприклад, API). Підготовка графіків обміну загальнодоступними даними;
- співпраця з неурядовими організаціями, представниками бізнес-сектору та іншими установами, зацікавленими у відкритті та використанні даних.

Дуже важливим елементом роботи групи повинен бути регулярний звіт (принаймні раз на рік) про наявність загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів за попередній період. Звіт також повинен містити план дій на наступний період щодо покращення доступу до цих ресурсів в Інтернеті. Ключем до ефективного процесу розкриття інформації є підготовка працівників до запланованих змін, беручи до уваги їх повсякденний досвід роботи з даними та той факт, що вони, швидше за все, несуть більшу відповідальність за досягнення цілей політики.

Виконання цього наказу в рамках розробленої політики відкритості (визначення каталогів даних, програм обміну, стандартів, відповідальних за

впровадження) дозволить успішно виконувати завдання, визначені Кабінетом Міністрів. України № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних», та реалізувати на практиці принципи Міжнародної Хартії відкритих даних [102].

3.2. Трирівнева система доступу до публічних електронних інформаційних ресурсів у Національному реєстрі електронних інформаційних ресурсів

На жаль, сьогодні немає чітких рамок для пошуку та використання інформаційних ресурсів, що продукуються публічними організаціями, а також для їх використання. Слід зазначити, що відкриття публічних інформаційних ресурсів реалізує право громадян отримувати знання та не мати доступу до публічної інформації, що є необхідною умовою розвитку інформаційного суспільства.

Це також підтверджує науковий дискурс про моделі комунікативної взаємодії держави та громадянського суспільства [22, с. 17]. Наближаючись до інформаційного суспільства, держава, яка прагне діалогу на принципах партнерства, повинна забезпечити громадськість необхідними знаннями та інформацією, що є результатом її діяльності (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Моделі комунікативної взаємодії держави та громадськості

Властива державі суперечність одразу привертає увагу, яка використовує арсенал комунікативних засобів взаємодії аграрного чи промислового суспільства і водночас передбачає побудову інформаційного суспільства. Одна з умов досягнення прозорості та відкритості органів влади, а відповідно й підвищення ефективності її діяльності в процесі вироблення державної політики, забезпечена шляхом прийняття Закону України «Про доступ до публічної інформації», проте рівноправна співпраця органів державної влади та органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства, вимагає подальших кроків з підвищення освітнього та культурного рівня громадян шляхом безперешкодного доступу до публічних інформаційних ресурсів.

Відповідно, певні принципи необхідні для збереження, доступу та вторинного використання публічних інформаційних ресурсів, створених цим органом або на його вимогу, однак вони створені. має культурну, освітню або наукову цінність і представляє цінні дані, а також інші твори та об'єкти зі

суміжними правами, встановлені Законом України «Про авторське право та суміжні права».

Особа, що регулюється публічним правом, під час своєї діяльності повинна керуватися такими принципами, забезпечуючи доступ до публічних інформаційних ресурсів:

1) прозорість та відкритість, згідно з якою вони зобов'язані отримувати, копіювати та використовувати повторно без юридичних обмежень, за винятком обмежень, встановлених законом;

2) доступність, на основі якої повинна бути забезпечена ефективна можливість придбання та використання інформаційних ресурсів;

3) рівноправності, що визначено в ст.4 Закону України «Про доступ до публічної інформації»

Зрозуміло, що на публічні інформаційні ресурси мають поширюватися обмеження, наведені в ч.2 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації», але при цьому і базовий закон і законопроект мають бути доповнені процедурою прийняття рішення про відмову у наданні доступу до інформації, яка має передбачати обов'язкове оприлюднення такої відмови в офіційних друкованих виданнях, на офіційних веб-сайтах в мережі Інтернет, на інформаційних стендах, а також інформувати державний орган відповідальний за питання інформатизації. Однак як бути в ситуації, коли державні органи не мають прав на твори та бази даних для надання до них доступу та вторинного використання. Це може бути ще однією підставою для обґрунтованої відмови.

Необхідно визначити певну кількість питань, які необхідно вирішити, з метою раціоналізації та створення простору електронних інформаційних ресурсів, доступних для громадськості: процедура набуття прав на електронні інформаційні ресурси (повне володіння ресурсом, надання ліцензії на Власник; авторське право часткової власності на ресурс, що містить принципи імплементації загального права; ступінь відкритості

електронних інформаційних ресурсів. У цьому випадку під повною відкритістю інформаційних ресурсів слід розуміти повний доступ до цих ресурсів для якомога більшої кількості одержувачів, які завдяки своїй правильній структурі та опису можуть автоматично обробляти метадані, що містяться у відкритому файловому стандарті.

Намагаючись створити ієрархію доступу до інформації, що використовується в публічному секторі, слід враховувати положення ст. 1108 Цивільного кодексу України, яка визначає три види ліцензій [89]: виключна ліцензія; одинична ліцензія; невиключна ліцензія

Якщо говорити в основному про публічні джерела публічної інформації (музика, література, мистецтво, фотографія, наукові праці, фонограми, відеограми, комп'ютерні програми тощо), то слід враховувати рекомендації Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України щодо застосування вільних публічних ліцензій на використання об'єктів авторського права і суміжних прав, яка визначає вільну публічну ліцензію як загальнодоступний договір приєднання, що надає особі, яка приєдналася до такого договору, безоплатний дозвіл на використання об'єкта авторського права та (або) суміжних прав певними способами на умовах, визначених ліцензією [78]

В той же час, частина 1 статті 32 Закону України „Про авторське право і суміжні права” встановлює, що автору та іншій особі, яка має авторське право, належить виключне право надавати іншим особам дозвіл на використання твору будь-яким одним або всіма відомими способами на підставі авторського договору. Використання твору будь-якою особою допускається виключно на основі авторського договору, за винятком випадків, передбачених статтями 21–25 Закону [48].

Згідно з частиною першою статті 639 ЦК договір може бути укладений у будь-якій формі, якщо вимоги щодо форми договору не встановлені законом. Стаття 33 Закону встановлює вимоги до договорів на право

використання творів. Зокрема, ця стаття містить вимогу про те, що договори про передачу прав на використання творів укладаються в письмовій формі. Частина 2 статті 1107 Кодексу передбачає, що договір щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності укладається в письмовій формі. Хоча ч. 1 ст. 207 і визнає укладеним у письмовій формі правочин, якщо воля сторін виражена за допомогою електронного зв'язку, ст. 6 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» визначає обов'язковим реквізитом електронного документу електронний підпис [52]. Електронні підписи є у значній кількості суб'єктів права інтелектуальної власності, не кажучи вже про користувачів. Тому з правової точки зору використання споживачами публічних інформаційних ресурсів не становить значних проблем.

Наступним питанням є захист авторським правом опису каталогів чи музейних описів, є важливим у ситуації обмеження права на вторинне використання публічних електронних інформаційних ресурсів через те, що заклад культури не є первинним власником авторських прав. На практиці заклад культури завжди повинні надавати метадані, які не є творчими, тобто не захищені авторським правом (прості метадані інформаційного характеру). Однак якщо закладом культури деякі елементи метаданих були визнані творчими, то такі дані можуть не підлягати вторинному використанню, за умови, що установа не була первинним власником майнових авторських прав. Це може мати місце в більшості випадків, оскільки створювались працівниками без укладання угоди про перехід виняткових майнових авторських прав до закладу.

Тобто метадані підлягають під дію законодавства про захист авторських прав і вони завжди будуть виключені з обов'язкового вторинного використання. Якщо опис музею містить лише основні відомості, такі як назва, ім'я та прізвище автора, дата створення, матеріал та техніка, він не має творчого характеру і, безумовно, не захищений авторським правом. Тому

цей опис повинен бути доступний для вторинного використання.

З міркувань правової визначеності, зокрема щодо електронних інформаційних ресурсів, пропонується не поширювати сферу захисту авторських прав на такі елементи:

а) інформація (документи), яка не відповідає вимогам щодо захисту авторських прав, тобто яка не є проявом індивідуальної творчої діяльності, включаючи зображення музейних експонатів незалежно від технології (2D, 3D), метадані, створені відповідно до діючих інструкцій;

об'єкти, які виключаються із сфери захисту авторських прав за ст. 10 Закону України «Про авторське право та суміжні права»;

с) твори і об'єкти суміжних прав, строк дії авторського права і (або) суміжних прав на які закінчився або ніколи не виник, включаючи 2D та 3D документальні фотографії, фотографії, не підписані ім'ям автора та створені до 1994 року, всі журналістські фотографії, створені до 1994 року;

г) ресурси, створені працівниками установи, наприклад творчі метадані або ресурси, щодо яких установа придбала авторські майнові права (надання доступу із дотриманням особистих немайнових прав).

Поряд з цим, створено Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів (НРЕІР), який виконує функції державного репозиторію для обліку всіх електронних інформаційних ресурсів держави: електронних реєстрів, кадастрів, класифікаторів, а також – інформаційних систем, які забезпечують їх функціонування та використовують інформацію з них.

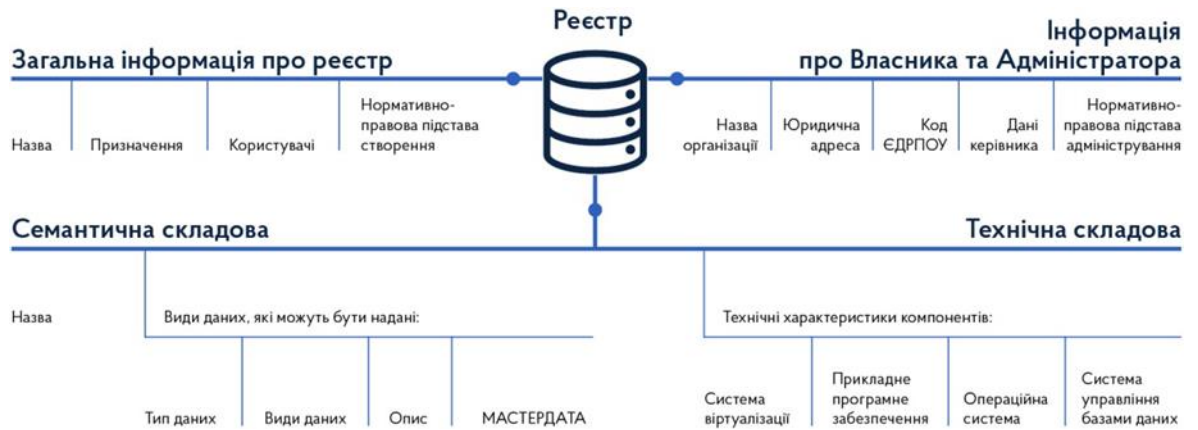

Рис. 3.3 Складові Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів. Джерело [12]

Цей реєстр усуває створення джерел-дублів первинної інформації про об'єкти державної реєстрації.

НРЕІР є невід'ємною складовою системи інтероперабельності країни й забезпечує організаційну підтримку національної системи електронної взаємодії «Трембіта». Реєстр також має забезпечити електронний процес погодження та отримання доступу до держреєстрів шляхом укладання відповідної е-угоди між постачальником даних, їх отримувачем і тримачем НРЕІР. На жаль, постанови КМУ від 10 травня 2018 р. №357 «Деякі питання організації електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів» не визначила структуру доступу до публічних електронних інформаційних ресурсів, а лише окремі складові організації НРЕІР [12].

Виходячи з принципу відкритих даних та захисту авторських прав, доцільно запровадити трирівневу систему доступу до публічних електронних інформаційних ресурсів в НРЕІР, засновану на різних типах авторських ліцензій:

1. базовий рівень – інформаційні ресурси, що доступні за допомогою державного репозиторію (Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів) і не передбачають інших прав на основі застосування технологій керування цифровими правами (Digital rights management, DRM) для обмеження використання електронних

інформаційних ресурсів (вимагає реєстрації та оплат, якщо мова йде про права інтелектуальної власності) та/або відкритий доступ (Open Access) без контролю доступу, але із збереженням всіх прав і відповідно обмеженням свободи використання документу;

2. середній рівень – інформаційні ресурси, що вимагають ліцензії, яка надає часткову свободу доступу та використання, скажімо тільки в некомерційних цілях на основі ліцензії Creative Commons Attribution NonCommercial (CC BY-NC) або її різновиду CC BY-NC-ND без можливості зміни (переробки і розвитку) твору;

3. вищий рівень – інформаційні ресурси з відкритою ліцензією, яка дозволяє повною мірою отримати доступ і здійснювати їх використання на основі ліцензії CC BY-SA або CC BY-ND без можливості зміни (переробки і розвитку) твору.

Не виключено, що в певних ситуаціях вводиться інформаційне ембарго, яке створює ефект затримки (на один-два роки) для тих, хто бажає мати повний доступ до одного з рівнів. Це захищає результати дослідницьких проєктів, особливо тих, що мають комерційну цінність. Це має підтримати зацікавленість бізнес-організацій у роботі з державним сектором. Однак в освітньому секторі таке ембарго є недоречним, оскільки актуальність навчальних матеріалів стає менш важливою [21].

Основний принцип багаторівневого процесу доступу полягає в тому, що інформація, що формується у звіті, є якомога доступнішою. У науковій галузі відкритий доступ (на будь-якому рівні) як до окремих наукових публікацій та збірників, що фінансуються з бюджету, так і до публікацій, вироблених співробітниками організацій, що фінансуються з бюджету. Освітній сектор, безсумнівно, повинен пропонувати можливість обробки та повторного використання інформаційних ресурсів. Це може стосуватися: навчальних видань, що фінансуються урядом; Ресурси, створені працівниками громадських освітніх організацій. Дещо складніша ситуація

склалася в культурній галузі, де, як уже зазначалося вище, можливий більш гнучкий підхід. Базове або інформаційне ембарго слід застосовувати до активів з високою комерційною вартістю. Також рекомендується запровадити роялті для комерційного використання ресурсів. Інтернет-адреса, яка повинна бути унікальною та легко ідентифікованою, є наступним аспектом у розвитку електронних інформаційних ресурсів, оскільки від цього залежить популярність та кількість переглядів та відвідувань веб-сайту потенційними клієнтами. Шукаючи електронні інформаційні ресурси в Інтернеті, потенційні клієнти можуть отримати інформацію, яка допоможе їм прийняти рішення на користь певного власника бізнесу, послуги чи товару.

У ст. 1 Закону України «Про телекомунікації», під доменом розуміється частина ієрархічного адресного простору мережі Інтернет, яка має унікальну назву, що її ідентифікує, обслуговується групою серверів доменних імен та централізується адміністратором; доменне ім'я – це позначення (словесне, цифрове, словесно-цифрове), яке використовується для ідентифікації діяльності юридичних і фізичних осіб у мережі Інтернет з будь-якою метою [73].

Поряд з цим, Порядком інформаційного наповнення і технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади, затвердженого наказом Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25.11.2002 р. №327/225, визначено, що веб-сайт – це сукупність програмних та апаратних засобів з унікальною адресою в мережі Інтернет разом з інформаційними ресурсами, що перебувають у розпорядженні певного суб'єкта та забезпечують доступ юридичних і фізичних осіб до цих інформаційних ресурсів та інші інформаційні послуги через мережу Інтернет [46]. Власником сайту є особа, на яку зареєстроване відповідне доменне ім'я.

Щоб сайт отримав конкретне доменне ім'я, його слід спочатку зареєструвати у відповідному домені.

Отже, існує правовідношення щодо реєстрації доменного імені. Учасники цих правовідносин: реєстратор, реєстратор та адміністратор адресного простору українського сегменту Інтернету у відповідному домені. Реєстрант - це особа, яка бажає використовувати певне доменне ім'я та володіти ним. Це особа, якій належить доменне ім'я, а отже, власник сайту, для якого воно використовується. У цьому випадку реєстратор є юридичною особою та надає власнику необхідні послуги технічної підтримки для делегування та експлуатації доменного імені. Адміністратор - це адміністратор суспільного домену, в якому відбувається делегування.

Процедура делегування доменних імен другого рівня в зоні .UA регулюється Положенням про особливості реєстрації приватних доменних імен другого рівня в домені .UA та Положенням про публічний домен. Ці документи були розроблені ТОВ «Хостмайстер» і не становлять законодавчої бази для цього процесу. Відсутність юридичної процедури передачі доменних імен. Отже, суди бачать положення цих документів по-різному у світлі суперечок, пов'язаних із законним використанням доменних імен.

Однак п. 3.3 Регламенту особливостей реєстрації приватних доменних імен другого рівня в домені «.UA» визначено, що приватні доменні імена другого рівня в домені «.UA» делегуються лише в тому випадку, якщо відповідне доменне ім'я повністю або його компонент другого рівня (до знака, але не включаючи цей знак), за написанням збігається зі знаком, права на використання якого на території України належать відповідному реєстранту.

Оскільки делегування доменного імені відбувається за досить спрощеною процедурою (п. 3.10 Регламенту), реєстратор не може повністю ідентифікувати заявника, будь то власник торгової марки чи реєстрант. особа, яка реєструє доменне ім'я для особистого користування. залежно від чужого бренду (наприклад, для перепродажу потрібного домену).

Суперечки про домінуюче становище розглядаються

загальнокомпетентними судами, що не сприяє швидкому розгляду справ та розпорошує зусилля судових органів, які часто не мають відповідної компетенції у цій галузі.

Варто зазначити, що з 19.03.2019 р. в домені «.UA» почала діяти процедура позасудового врегулювання спорів у Центрі арбітражу Всесвітньої організації інтелектуальної власності (WIPO) за уніфікованою процедурою, заснованою на Єдиній політиці розв'язання доменних спорів (UDRP). Метою позасудового врегулювання є швидкість, дешевизна і зручність для сторін, але рішення можуть бути двох видів: або передати доменне ім'я, або відмовити. Не йдеться про відшкодування збитків. Для цього потрібно звертатись знову до національних судів.

Мало б сенс поширити цей процес на домени третього рівня, оскільки для реєстрації цих доменів не потрібна торгова марка.

Прогалини в законодавстві, що регулюють правовідносини в цій галузі, тісно пов'язані з проблемами захисту прав інтелектуальної власності і потребують системного вирішення на юридичному рівні, можливо, зі створенням спеціалізованих судів у цій галузі інтелектуальної майно.

Існує потреба вдосконалити систему залучення громадян України, громадських об'єднань та юридичних осіб, які проживають в Україні, з метою запуску об'єктивної державної програми чи проекту. порядок громадського обговорення (не вказано, в який термін повинні бути подані відповідні пропозиції та наскільки вони будуть розглянуті), порядок публікації інформації про державні програми та проекти на всіх етапах їх розробки та їх реалізації; відповідальність за негативні фінансові наслідки або припинення інвестиційних проектів.

ВИСНОВКИ

Дослідження державного регулювання системи електронних інформаційних ресурсів показало, що крім державних органів, у його реалізації можуть брати участь неурядові організації, які виконують певні завдання та функції від імені держави.

Взаємодія між керованою та керованою підсистемами за допомогою прямого та зворотного зв'язку відбувається через організаційно-правовий механізм державного регулювання.

Зазначимо, що поняття «інформаційний ресурс» вперше згадується в Законі України від 04.02.1998 № 74/98-ВР «Про Національну програму інформатизації» та Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 травня 2003 р. N 259-р, визначають поняття «національні ресурси», які призначені для задоволення до потреб громадян, суспільства, держави та розподілене відповідно: державний, муніципальний та приватний.

На відміну від доступу до певної інформації, доступ до інформаційного ресурсу, як правило, визначається його метою. Відкриті ресурси призначені для виконання функції зовнішньої інформації - для задоволення інформаційних потреб інших. Ресурси з обмеженим доступом виконують внутрішню інформаційну функцію - інформаційне забезпечення функціонування апарату суб'єктів влади, компаній, установ чи організацій.

Публічні (електронні) інформаційні ресурси займають особливе місце, специфіка яких визначається такими характеристиками, як форма подання інформації та форма власності на ці ресурси. Це дає змогу визначити публічні інформаційні ресурси як публічну інформацію, що має особливе значення для розвитку інновацій у державі та в інформаційному суспільстві. Беручи до уваги спосіб їх зберігання та спосіб доступу, одержувач може повторно використовувати Національний реєстр електронних інформаційних

ресурсів. .

Сьогодні гостро необхідне державне регулювання інформаційних ресурсів. Загальною тенденцією використання нових інформаційних технологій є спроба в рамках ЄС вжити спільних заходів для створення інформаційної інфраструктури та інформаційних відносин. Однак безпосередня реалізація стратегії державного регулювання визначається на національному рівні, а успіх її реалізації залежить від здатності та готовності державних установ співпрацювати з бізнесом та НУО. Держава, яка створює умови для розвитку суспільних відносин, пов'язаних з формуванням, використанням та захистом електронних інформаційних ресурсів, повинна спочатку бути новатором і належним чином сприймати нововведення для отримання вигоди, краще використовувати переваги сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для соціального і економічного розвитку країни..

Організаційно-правовий механізм державного регулювання сфери електронних інформаційних ресурсів в Україні складається з трьох груп суб'єктів, що мають специфіку діяльності:

До першої групи належать центральні органи державної влади, які в рамках загальної компетенції встановлюють основні засади державної інформаційної політики та займаються питаннями електронних інформаційних ресурсів держави (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України).

Для другої групи - центральні органи виконавчої влади, що мають конкретні повноваження в галузі інформації та реалізація інформаційної політики держави в галузі електронних інформаційних ресурсів - один з основних напрямків їх діяльності (Міністерство цифрової трансформації, Міністерство інформаційної політики, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України).

До третьої групи належать інші органи державної влади та місцевого

самоврядування, для яких реалізація державної політики у сфері електронних інформаційних ресурсів є другорядною діяльністю і здійснюється в рамках інформаційного забезпечення основних сфер їх діяльності.

Правове регулювання здійснюється на основі сукупності трьох складових, до яких відносяться:

- законодавство про захист суспільної моралі та право інтелектуальної власності, передусім право промислової власності та авторське право;

- порядок формування та ведення інформаційного ресурсу, як об'єкту правових відносин для задоволення інформаційних потреб фізичних та юридичних осіб, суб'єктів владних відносин тощо;

- правові засади доступу до інформації (визначення переліку конфіденційних даних, які виключаються з доступу або доступ до яких обмежений; захист персональних даних, приватного життя та недоторканності особи).

Однак у роботі цього механізму є прогалини:

- дублюються функції Міністерства інформації політики України, відповідальний за функціонування державних інформаційних ресурсів, з Міністерством цифрової трансформації України як центрального органу виконавчої влади з розвитку національних електронних інформаційних ресурсів;

- необхідність адаптації інституційного середовища для державного регулювання телекомунікацій, телебачення і радіо, а також інших форм електронного масового зв'язку до умов конвергентного розвитку цих секторів інформаційної сфери;

- відсутність системності та цілісності керівних документів державної політики у цій сфері, включаючи рамки для реалізації програм цифровізації та проектів у рамках Національної програми інформатизації.

Ця ситуація передбачає обмежену участь громадськості у формулюванні перспектив розвитку інформаційного сектору, ігнорування

довгострокових пріоритетів поточної діяльності та відмову або нездатність різних рівнів влади взяти на себе відповідальність за досягнення середньо- та довгострокових цілей.

Одним з основних кроків, що прискорили діяльність у досліджуваній області, є початок створення Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів у 2018 році та впровадження Національної системи електронної взаємодії державних інформаційних ресурсів «Трембіта».

Однак організаційні та правові процеси державного регулювання електронних інформаційних ресурсів потребують вдосконалення за такими напрямами:

- створення єдиної системи керівних документів державної політики у цій сфері;

- вдосконалення законодавчої бази доступу до публічної інформації, розмежування повноважень та електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів;

- підвищення компетентності управлінців в органах публічної влади з відповідних тем шляхом реалізації заходів за допомогою навчальних програм.

Пріоритетним напрямом реалізації державної політики в цій сфері в умовах порушення національного суверенітету заповнення прогалини в логіці (Концепція-Стратегія-Програма(проект)) керівних документів державної політики між Концепцію формування системи національних електронних інформаційних ресурсів, затвердженою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 травня 2003 р. № 259-р, та Національною програмою інформатизацією як тактичного документу, шляхом розробки Стратегії вторинного використання публічних інформаційних ресурсів у відповідності із вимогами ЄС.

Запропоновано впровадження трирівневої системи доступу до публічних електронних інформаційних ресурсів в Національній репозиторії

інформаційних ресурсів на основі різних типів ліцензій для захисту авторських прав:

базовий рівень – інформаційні ресурси, що доступні за допомогою державного репозиторію (Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів), які не надають інших прав на основі використання технологій управління цифровими правами (Digital rights management, DRM) для обмеження використання електронних інформаційних ресурсів (вимагає реєстрації та оплат, якщо мова йде про права інтелектуальної власності) та/або відкритий доступ (Open Access) без контролю доступу, але з усіма правами та відповідними обмеженнями щодо свободи використання документа;

середній рівень – інформаційні ресурси, для яких потрібна ліцензія, яка пропонує часткову свободу доступу та використання, наприклад, лише для некомерційних цілей на основі ліцензії Creative Commons Attribution NonCommercial (CC BY- NC) або її різновиду CC BY-NC-ND без можливості зміни (переробки і розвитку) твору;

вищий рівень – інформаційні ресурси з відкритою ліцензією, яка дозволяє вам отримувати доступ до них і використовувати їх повністю за ліцензією CC BY-SA або CC BY-ND без можливості зміни (переробки і розвитку) твору.

Слід підкреслити, що для організації електронної інформаційної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів суб'єкти владних повноважень використовують засоби програмного комплексу Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів. Однак перелік суб'єктів, які повинні передавати інформацію до державного репозитарію, слід розширити.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітичний звіт про відповідність українського законодавства європейському у сфері відкритих даних. URL: http://tapas.org.ua/wp-content/uploads/2019/09/Tapas_A5_Final.pdf/
2. Арістова І. В. Державна інформаційна політика: організаційноправові аспекти / за ред. О. М. Бандурка. Харків: Вид-во Університету внутрішніх справ, 2000. 257 с.
3. Баркова О. В. Електронні ресурси: аспекти типології / О. В. Баркова — Національна академія наук України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. - К., 2014. - Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/articles/2014/04bovrat.html>.
4. Беляков К.И. Управление и право в период информатизации: моногр. Киев: Изд-во „КВІЦ”, 2001. 307 с.
5. Бортніков В. І. Політична участь і демократія: українські реалії: Моногр. Луцьк: РВВ „Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. 524 с.
6. Вартанова Е.Л. Северная модель: государство всеобщего благоденствия?. Национальные модели информационного общества / Отв. ред. и сост. Е.Л. Вартанова, науч. ред. Н.В. Ткачева. Москва: ИКАР, 2004. С. 83- 112.
7. Вершинин М.С. Политическая коммуникация в информационном обществе. Санкт-Петербург: Изд-во Михайлова В.А., 2001. 253 с.
8. Гасумова С. І. Інформаційні технології в соціальній сфері: навч. посіб. / С.Е. Гасумова. – М.: Дашков, 2015. – 312 с.
9. Грицяк Н. В., Литвинова Л. В. Державне управління розвитку інформаційного суспільства: навч. посіб. / за заг. ред. д.держ. упр., професора Н.В. Грицяк. Київ: Вид-во К.І.С., 2015. 108 с.
10. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади: навч. посіб. / за заг. ред. Н.Р. Нижник та В.М. Олуйко.

Львів: Видавництво „Львівська політехніка”, 2002. 352 с.

11. Державне управління в умовах розвитку інформаційного суспільства: навч. посіб. / Н.В. Грицяк, Л.В. Литвинова. – За заг. ред. д.держ. упр., професора Н.В. Грицяк. – К.: Вид-во К.І.С., 2015. – 108 с.

12. Деякі питання організації електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів: постанова КМУ від 10 травня 2018 р. №357. Офіційний вісник. 2018. № 41. Ст. 1450.

13. Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства / [О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна, В. М. Горовий та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К.: НБУВ, 2011. – 248 с.

14. Енциклопедія кібернетики : [у 2 т.] / редкол.: В. М. Глушков (відп. ред) [та ін.] ; АН Української РСР. Київ : Голов. ред. Укр, рад. енцикл., 1973. Т. 1. 582 с.

15. Женченко М. Бібліографічний опис електронних ресурсів: загальні вимоги. Вісник Книжкової палати. 2011. № 4. С. 15-18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2011_4_5.

16. Загальна схема оцінювання (Common Assessment Framework, CAF) URL: <http://www.center.gov.ua/component/k2/item/3540-common-assessment-framework-caf>

17. Звіт DGI щодо аналізу розподілу повноважень державних установ у сфері інформаційної політики та медіа в Україні (Директорат інформаційного суспільства та протидії злочинності Департаменту інформаційного суспільства, медіа та інтернету) від 26 вересня 2016 року, підготовлений на базі експертного висновку Ів Саломон, Тані Кершеван Смоквіної та Наташі Пірч Мусар. URL: <https://rm.coe.int/16806dd7cc>.

18. Звіт за результатами аналітичного дослідження «Стан та перспективи розвитку державних електронних інформаційних ресурсів» URL: http://tapas.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/Report_SEIR_UKR.pdf .

19. Звіт Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення за 2018 рік. URL: <https://www.nrada.gov.ua/reports/>
20. Інформаційна економіка / Ю.Бажал, В.Бакуменко, І.Бондарчук та ін. // Роль інформації у формуванні ринкової економіки: монографія. – К.: «К.І.С.» 2010. – С. 33-57.
21. Клейшмідт Ю.В. Концептуальні підходи до державного регулювання електронних інформаційних ресурсів. Державне будівництво. Харків: Вид-во ХРІДУ НАДУ «Магістр», 2019. Вип 2 URL <http://db.journal.kharkiv.ua/index.php/db/article/view/53/47>
22. Клейшмідт Ю.В. Європейський досвід державного регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів. Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія «Державне управління»: зб. наук. пр. Харків: Вид-во НУЦЗУ, 2020. Вип. 1 (12). С. 515-524
23. Клейшмідт Ю.В. Концептуальні підходи до державного регулювання електронних інформаційних ресурсів. Державне будівництво. Харків: Вид-во ХРІДУ НАДУ «Магістр», 2019. Вип. 2. URL: <http://db.journal.kharkiv.ua/index.php/db/article/view/53/47>
24. Климчук В. Інформаційні технології та тенденції розвитку міжнародної інформації [Текст] / В.Климчук // Вісн. Кн. Палати. – 2010. – №6. – С.7-18.
25. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради. 1996. №30. Ст. 141.
26. Копанєва В. О. Бібліотека як центр збереження інформаційних ресурсів Інтернету : моногр. Київ, 2009. 198 с.
27. Кормич Б. А. Організаційно-правові засади політики інформаційної безпеки України : моногр. Одеса: Юрид. л-ра, 2003. 472 с.
28. Красноступ А. В. Система та спосіб доставки аудіовізуального контенту споживачам: пат. 58073 Україна: МПК: G06F 1/00, G06F 3/00, G06F

13/00, H04M 1/72; URL: <http://uapatents.com/12-58073-sistema-dlya-dostavki-audiovizualnogo-kontentu-spozhivacham.html#metki>

29. Лаба О.В. До визначення переваг електронного діловодства / О.В. Лаба // Вісник Харківської державної академії культури. – Х.: ХДАК, 2012. – Вип. 38. – С.95-101.

30. Макаренко Є.А. Європейська інформаційна політика. Київ: Науково-видавничий центр “Наша культура і наука”, 2000. 367 с. і2010 – A European Information Society for growth and employment. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_05_184

31. Макаренко Є.А. Міжнародні інформаційні відносини[Текст]: навч. посібник / Є.А.Макаренко. – К.: Наша культура і наука, 2009. – 368с.

32. Марченко П. М. Керування документаційними процесами. Українська архівна енциклопедія. Київ: Горобець, 2008. С. 461.

33. Маслянюк П.П., Лісов П.М. Інформаційні ресурси та підходи до вимірювання інформації // Вісник КУЕІТУ “Нові технології” – 2008, №2(20) – С. 300-307.

34. Мастяниця Й.І. Інформаційні ресурси України: проблеми державного регулювання [Текст]: монографія / Й.І.Мастяниця. – К.: НІСД, 2006. – 141с.

35. Матвієнко О.В. Основи електронного документобігу: навч. посіб. / О.В. Матвієнко, М.Н. Цивін. – Київ: Центр учб. літ-ри, 2013. – 321 с.

36. Медвідь Т. С. Систематизація електронних інформаційних ресурсів: особливості аналізу змісту та розподілу за галузями знань / Т. С. Медвідь // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Київ, 2013. – Вип. 35. – С . 239-245.

37. Мелюхин И.С. Информационное общество: истоки, проблемы, тенденции развития. – Москва: МГУ, 1999. 208 с.

38. Методичні рекомендації для впровадження політики відкритих даних, підготовлених в рамках проекту «Прозорість та підзвітність уряду у

державному управлінні та послугах (TAPAS) URL:
<https://data.gov.ua/pages/metodychni-rekomendatsii>

39. Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів. URL:
<https://e-resources.gov.ua/#/Nreir>.

40. Орлов П.І. Інформатизація та інформація: нормативно-правове забезпечення [Текст]: науково-практичний посібник / П.І. Орлов. – Х.: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2007. – 724с.

41. Пауел Дж. Бінгем. Сучасні демократичні країни. Участь у політичному житті, стабільність і насильство / Пер. з англ.. О.В.Христенко, В.К. Горбатюка. Харків: Каравела, 2004. 288 с.

42. Петров В.В. Національні інформаційні ресурси. Проблеми формування, використання, розвитку і управління [Текст] / В.В.Петров // Реєстрація, зберігання і обробка даних. – 2008. – Т.3, №2. – С.39-50.

43. Плєскач В. Л. Електронна комерція: підручник / Плєскач В. Л., Затонацька Т. Г. – К.: Знання, 2007. – 535 с.

44. Положення про Міністерство інформаційної політики України: постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 2. Офіційний вісник. 2015. № 6. Ст. 124.

45. Положення про Міністерство цифрової трансформації України: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856. Офіційний вісник. 2019. № 80. Ст. 2736

46. Порядок інформаційного наповнення і технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади:затверджений наказом Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25.11.2002 р. №327/225. Офіційний вісник. 2003. № 2. Ст. 49.

47. Правове забезпечення інформаційної діяльності в Україні. Ю.С. Шемшученко та ін./ за заг. ред. Ю.С. Шемшученко та І.С. Чиж. Київ: ТОВ Видавництво „Юридична думка”, 2006. 384 с.

48. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3792-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 13. Ст.64.

49. Про визначення питань, що належать до компетенції віце-прем'єр-міністрів України: постанова Кабінету міністрів України від 25 березня 2020 р. № 274 Офіційний вісник України від 28.04.2020 — 2020 р., № 33, стор. 5, стаття 1110,

50. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3475-IV. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 258.

51. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI ВР. URL:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.

52. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 року № 851-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 36. Ст.275

53. Про затвердження завдань, ключових показників результативності, ефективності та якості службової діяльності державних службовців, які займають посади державних секретарів міністерств, на 2019 рік: розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 року № 1031-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1031-2018-%D1%80#Text>.

54. Про затвердження Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 травня 2003 р. N 259-р. Офіційний вісник України. 2003. № 18. Ст. 864.

55. Про затвердження Положення про єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ та переліку її пріоритетних інформаційних ресурсів: постанова Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2018 р. № 1024. Офіційний вісник України. 2018. № 98. Ст. 3230.

56. Про затвердження рекомендаційних переліків управлінь, відділів та інших структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій:

постанова Кабінету Міністрів України від 01 серпня 2007 р. № 996. Офіційний вісник України. 2007. № 58. Ст. 2307.

57. Про затвердження типових завдань, ключових показників результативності, ефективності та якості службової діяльності державних службовців, які займають посади керівників центральних органів виконавчої влади, на 2019 рік: розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 року № 1030-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1030-2018-%D1%80#Text>.

58. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 5 липня 1994 року № 80/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 31. Ст. 286.

59. Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні: Указ Президента України від 31 липня 2000 року N 928/2000. Офіційний вісник України. 2000. № 31. Ст. 1300.

60. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ. Відомості Верховної Ради. 1992. № 48. Ст. 650.

61. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 13. Ст. 222.

62. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09 квітня 1999 р. № 586-XIV. Відомості Верховної Ради. 1999. № 20-21. Ст. 190.

63. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації: Указ Президента України від 23 листопада 2011 р. № 1067/2011 р. Офіційний вісник України. 2011. № 31. Ст. 1195.

64. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 04 лютого 1998 р. № 74/98-ВР. Відомості Верховної Ради. 1998. № 27-28. Ст. 181.

65. Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1997. N

48. Ст.296.

66. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003 р. № 964-IV. Відомості Верховної Ради. 2003. № 39. Ст. 351.

67. Про Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2014 р. № 341. Офіційний вісник. 2014. № 66. Ст. 1842.

68. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23 вересня 1997 р. № 539/97-ВР. Відомості Верховної Ради. 1997. № 49. Ст. 299.

69. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 05 березня 1998 р. № 183/98-ВР. Відомості Верховної Ради. 1998. № 35. Ст. 237.

70. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 31 жовтня 2001 року „Про заходи щодо вдосконалення державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки України”: Указ Президента України від 06 грудня 2001 р. № 1193/2001. Офіційний вісник України. 2001 № 50. Ст. 2228.

71. Про схвалення Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 червня 2016 р. № 402. Офіційний вісник. 2016. № 44. Ст. 1625.

72. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386. Офіційний вісник України. 2013. № 44. Ст. 1581.

73. Про телекомунікації: Закон України від 18 листопада 2003 р. № 1280-IV. Відомості Верховної Ради. 2004. № 12. Ст. 155.

74. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР. Відомості Верховної

Ради України. 1998. № 20. Ст. 9

75. Про утворення урядових комітетів та затвердження їх посадового складу: постанова Кабінету Міністрів України від 13 травня 2020 р. № 396. Офіційний вісник України. 2020. № 43. Ст. 1383

76. Програма «Цифрова Європа». URL: <https://www.digitaleurope.org/>

77. Радченко О. В. Комунікації в публічному управлінні: Програма та методичні рекомендації для слухачів за спеціальністю „Державне управління”. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2009. 40 с.

78. Рекомендації щодо застосування вільних публічних ліцензій на використання об’єктів авторського права і суміжних прав URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail>

79. Робочі матеріали до проекту Концепції Закону України “Про основи державної інформаційної політики”. URL : http://www.niss.gov.ua/politic/projects/vidr/work_materials_3.html

80. Роль Інформаційного Комісара у забезпеченні права на доступ до публічної інформації та захисту персональних даних обговорили у Києві. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/role-of-information-commissioner-in-ensuring-the-right-to-access-public-information-and-personal-data-protection-discussed-in-kyiv>.

81. Савченко З. В. Формування і використання інформаційних електронних науково-освітніх ресурсів / З. В. Савченко – Інститут інформаційних технологій і засобів навчання Національної Академії педагогічних наук України. – К., 2013: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html> .

82. Савченко З. В. Формування і використання інформаційних електронних науково-освітніх ресурсів. Інформаційні технології і засоби навчання. 2010. №4 (18). Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em.htm>.

83. Сербін О. Систематичність та систематизаційність організації інформації як основні принципи відображення наукового знання в межах

каталогу сучасної бібліотеки / О. Сербін // Бібліотечний вісник. – 2012. – № 2. – С. 3-10.

84. Серенок А. О. Від електронного уряду до електронного урядування: трансформація ІКТ як інструменту розвитку електронної демократії. Теорія та практика державного управління. Харків : Вид-во «Магістр», 2013. Вип. 1. С. 99-106. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2013_1_16.

85. Скалацький В.М. Інформаційне суспільство: сучасні теорії та моделі(соціально-філософський аналіз): автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03. Київ, 2006. 20 с.

86. Соснін О. Інформаційна сфера в реалізації інтересів інноваційного розвитку нації. Віче, 2011. № 15-16. С. 17-21.

87. Степанов В. Ю. Інформаційна безпека в інформаційній сфері державного управління. Теорія та практика державного управління. Харків: Вид-во «Магістр», 2016. Вип. 4. С. 24-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2016_4_5.

88. Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474. Офіційний вісник. 2016. № 55. Ст. 1919

89. Цивільний кодекс України 16 січня 2003 року N 435-IV. Офіційний вісник України від 28.03.2003 — 2003 р., № 11, стаття 461

90. Цифровий порядок денний для Європи. URL : <http://ec.europa.eu/digital-agenda/about-our-goals>

91. Чекотовська О. Е. Основні підходи до розуміння категорії “електронний документ” / О. Е. Чекотовська // Часопис Київського університету права.— 2012. - № 2. – С. 134-137

92. Чернов А.А. Становление глобального информационного общества: проблемы и перспективы. Москва: Издательско-торговая корпорация “Дашков и Ко”, 2003. 232 с.

93. Чукут С., Литвиненко О. Інформаційна політика : навч. посіб. Київ: Вид-во НАДУ, 2003. Ч. 2. 100 с.

94. Шарков Ф.И. Интегрированные коммуникации: правовое регулирование в рекламе, связях с общественностью и журналистике: Учебное пособие / Ф.И. Шарков. – М.: Дашков и К, 2016. – 336 с.

95. Digital Agenda for Europe. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/64/digital-agenda-for-europe>

96. Directive (EU) 2019/1024 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on open data and the re-use of public sector information <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/1024/oj>.

97. E-Government Diffusion, Policy, and Impact: Advanced Issues and Practices / By Mehdi Khosrowpour. – Edition: illustrated. – Publisher: Idea Group Inc (IGI), 2016. – Pages: 371.

98. Electronic Government: Design, Applications, and Management / By Ake Gronlund. – Edition: illustrated. – Publisher: Idea Group Inc (IGI), 2016. – Pages: 378.

99. Encyclopedia of Information Communication Technology / By Antonio Cartell, Marco Palma. – Edition: illustrated. – Publisher: Idea Group Inc (IGI), 2014. – Pages: 500.

100. European eGovernment action plan 2016–2020. European Commission: web-site. Available at: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-egovernment-action-plan-2016-2020>.

101. Implementation of the Public Sector Information Directive. URL : <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/implementation-public-sector-information-directive-member-states>.

102. International open data charter URL: <https://opendatacharter.net/principles/>

103. The European eGovernment Action Plan 2011–2015. Harnessing ICT to promote smart, sustainable & innovative Government. Brussels: European Commission, 2010. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0743:FIN:EN:PDF>.

ДОДАТКИ
ДОДАТОК А

ДОДАТОК Б

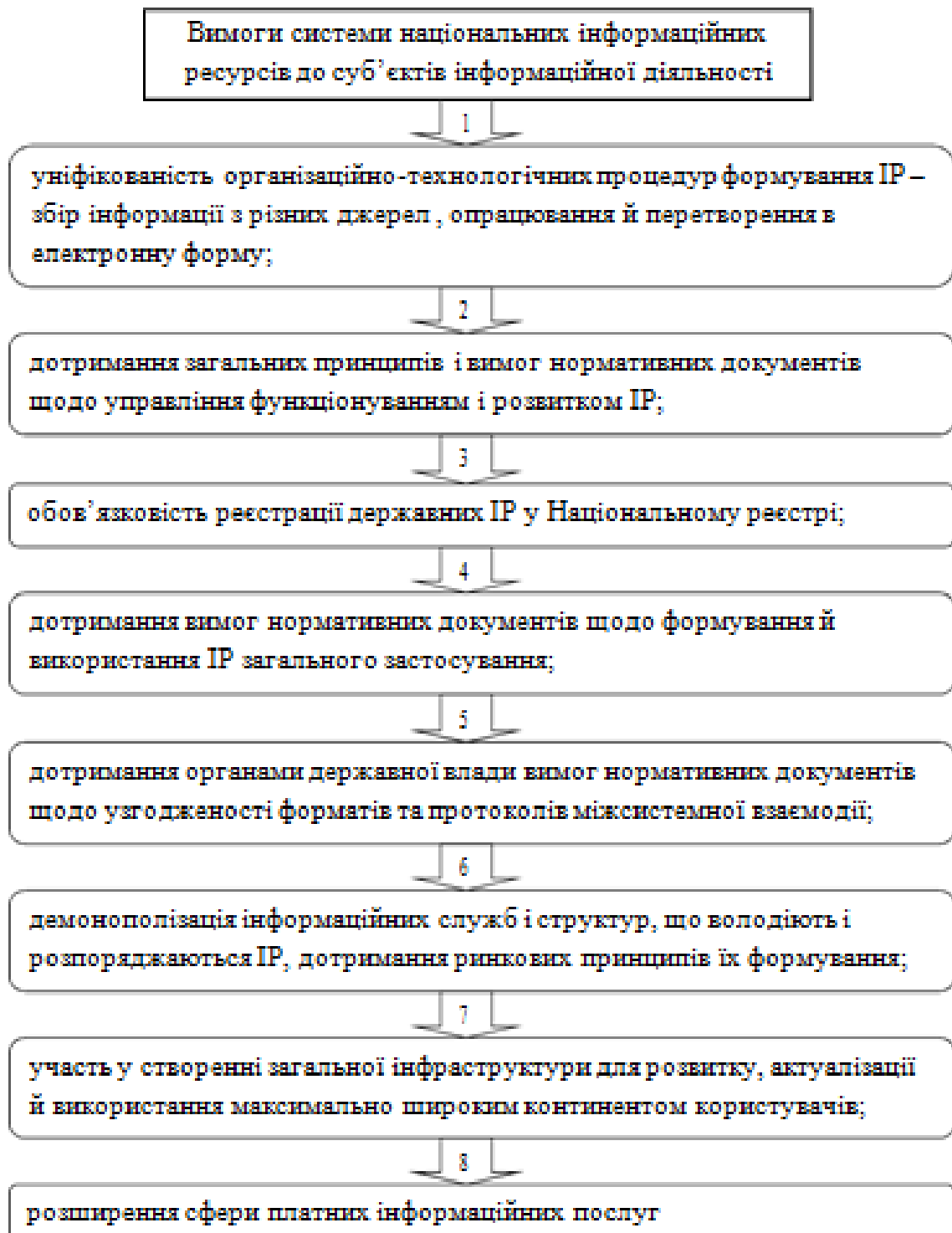

Рис. 3.5. Основні вимоги, які висувуються системою національних інформаційних ресурсів до суб'єктів інформаційної діяльності

Виконав: студент магістратури
за спеціальністю 281 Публічне
управління та адміністрування
денної форми навчання

_____ В.О. Плечак

Науковий керівник:
доцент кафедри публічного
управління та адміністрування,
к.держ.упр.

_____ Л.П. Требик

Робота допущена до захисту:
завідувач кафедри публічного
управління та адміністрування,
д.держ.упр., доцент

_____ Е.В. Щепанський